

INDEX LOCORVM
ex V. T.

- Nr. 20) Deut. xxvii. 4.
 22) Sep. ix. 6.
 9) — Lxi. 1. 2.
 14) Hof. xi. 1.
 24. 30. 31) Zach. vi. 12. 13.
 24) Malach. iii. 17.
 18) Ps. lxxii. 17.

ex N. T.

- Nr. 19) Math. ii. 15.
 26) — — — 23.
 9) — xxvii. 9. 10.
 25) — xxviii. 14.
 8) Luc. iv. 16-21.
 19) lo. vii. 25.
 5) — Matt. 23.
 12) — — — 32.
 26) — — viii. 6-9.
 26) Act. ix. 15.
 24) — xii. 19-22.
 11) Rom. vii. 12-24.
 13) — ix. tot.
 26) 1 Cor. xv. 29.
 23) 2 Cor. iv. 4.
 52) — — xii. 4.
 23) Col. i. 15.
 12) Phil. ii. 1. 2.
 25) Ebr. i. 3.
 3) 1 Petr. i. tot.
 7) 2 Petr. i. 16-24.
 6) — — ii. 9-13.
 4) 1 Co. iii. 9.
 6) Luc. ~~10~~ 10.
 10) Apoc. x — xxi.

INDEX AVTORVM

1. Nomen de donis sp. s. extraordinariis
2. Idem de natura et affectionibus donorum sp. s. extraordin.
3. Eiusd. paraphrasis epistolae Petri 1.
4. Kierling de αναγωγῆν εἰς γεννητοῦν ad lo. III. 9.
5. Hoffmann observationes in 2 Petr. II. 9-13. & lud. 8-10.
6. Eiusd. in 2 Petr. I. 16-21.
7. Eiusd. in Luc. IV. 16-21. & Ep. LXI. 1. 2.
8. Eiusd. in Math. XXVII. 9. 10.
9. Eiusd. in Apoc. X - XXI. dist. 1.
10. Oppen. in Apoc. VII. 12-20.
11. Schulze ad Rom. VII. 12-20.
12. Stier de precursu iudaeorum non esse ex Nazareth prophetam predictum ad lo. VII. 52.
13. Idem in Rom. IX.
14. Idem in Act. XI. 1. et alio alium Math. II. 15.
15. Idem in Phil. II. 1. 2. vindicta a tantoties.
16. Idem de ironia facta.
17. Idem de morte in pro Aegyptii profugos.
18. Idem de nomine theophila ante solam facta ad Ps. LXXII. 17.
19. Idem de sententia iudaeorum quod nescit de beat vendam theophila ventura ad lo. VIII. 20.
20. Eiusd. vindicta tou εἰδῆς deut. XXVII. 4.
21. Idem de in ista causa israelitarum in bello ad vestes Canaanites.
22. Idem de xpo in tanta parte eterni facti ad Is. IX. 6.
23. Idem de xpo in tanta parte eterni facti ad 2 Cor. IV. 4. Col. I. 15. Ebr. I. 3. Acced. d.
24. Idem de xpo in tanta parte eterni facti ad Act. XII. 19-23. Acced. d.
25. Idem de xpo in tanta parte eterni facti ad Act. XII. 19-23. Acced. d.
26. Idem de xpo in tanta parte eterni facti ad Act. XII. 19-23. Acced. d.
27. Idem de xpo in tanta parte eterni facti ad Act. XII. 19-23. Acced. d.
28. Idem de xpo in tanta parte eterni facti ad Act. XII. 19-23. Acced. d.
29. Idem de xpo in tanta parte eterni facti ad Act. XII. 19-23. Acced. d.
30. Idem de xpo in tanta parte eterni facti ad Act. XII. 19-23. Acced. d.
31. Idem de xpo in tanta parte eterni facti ad Act. XII. 19-23. Acced. d.
32. Idem de xpo in tanta parte eterni facti ad Act. XII. 19-23. Acced. d.

vid. M. 5 1007
m. 25 *

Disputatio Theologica
de
Donis Spiritus Sancti
Extraordinariis

figillatim in
Evangelistis & aliis Ministris N. T.
Ill. Lycei Cives ad pium S. Coenæ usum invitans

quam
Præside

Rectore Magnifico

NICOLAO NONNEN,

S. Theol. D. Ejusd. ac Philos. Practicæ Prof. P. & Cœtus ad B. Vir-
ginis Pastore Primario,

ad Diem Jovis 23 Novembris A. MDCCLII.

defendet

JUSTUS BRUMMER,

Bremenfis S. Th. C.

h. l. q. f.

BREMÆ,

TYPIS VIDUÆ B. HERM. CHRIST. JANI, QVONDAM ILLVSTRIS
GYMNASHI TYPOGRAPHI.

1

Dissertatio Theologica.
de
Donis Spiritus Sancti
Extrordinariis

Evangelicis M. T.
theol. Facult.

Præside

Revere. Magnifico

NICOLAUS KONNIG

S. Theol. et Philol. Facult. Prof. P. & Ordinarius
et hinc hinc Professor

in Dorothea-Magdalenen-Kloster

JUSTUS FRUMMER

Præfatus

h. d. d.

1811

Typis Vindob. in aed. Carol. Univ. Viennæ.

CVI. 111. 1111.

ILLUSTRIBUS
LIBERÆ REIPUBLICÆ BREMENSIS
PROCERIBUS,
PERQUAM MAGNIFICIS,
CONSULTISSIMIS, AMPLISSIMIS,
VIRIS

DN. HENRICO LAMPE,
JCTO, CONSULI SENIORI, ECCLESiarUM AGRI BRE-
MENIS VISITATORINEC NON BIBLIOTHECÆ PUBLICÆ
INSPECTORI SUPREMO.

DN. CHRIST. SCHOENE,
JCTO, CONSULI, XENODOCHII D. REMBERTI
PROVISORI, ATQUE INSPECTORI AD D. MICHAELIS
SUPREMO.

**DN. VOLCHARDO MIN-
DEMAN,**

JCTO, CONSULI REIPUBLICÆ H. T. DUUMVIRO.

**DN. HENR. GERHARDO
SCHUMACHER,**

JCTO, JUDICI HÆREDITARIO IN BORGFELD, CON-
SULI, CUM MAXIME URBIS CLAVUM DEXTERRIME
MODERANTI, ET ILLUSTRIS SCHOLÆ, QUAM QUON-
DAM INSIGNITER ORNABAT, NUNC CONSTITUEN-
DÆ DUUMVIRO.

NEC NON
V I R O
PRÆNOBILISSIMO, AMPLISSIMO,
CONSULTISSIMO,
D O M I N O
HIERONYMOKLUGKIST,
J. U. D. AMPLISSIMI SENATUS MEMBRO, REIMILITARI
PRÆFACTO, UT ET SCHOLARCHÆ
DIGNISSIMO,

MUSARUM STATORIBUS AT-
QUE PATRONIS
MUNIFICENTISSIMIS

OMNI HONORIS ET OBSEQUII CULTU ÆTERNUM
PROSEQUENDIS, DEVENERANDIS.

QUA PAR EST OBSERVANTIA AN-
MIQUE SUBMISSIONE SACRAS HAS
PAGINAS FACIT
DEFENDENS.

Disputatio Theologica
de
Donis Spiritus Sancti extraordinariis
Sigillatim in
Evangelistis atque aliis Ministris N. T.

§. I.

In Dissertatione præcedente, dona Spiritus Sancti extraordinaria, quibus Apostoli atque Prophetæ Ecclesiæ N. T. ornati & ad sua munera gerenda apti fuerunt redditi, juxta recensum quem Paulus 1 Cor. XII, vs, 8 - 11, item vs. 28. 29. 30. instituit, lustravimus. Operam dedimus, ut distincte explicaremus, quid λόγος σοφίας, quem ut primum donum enumerat atque propter ordinem & analogiam recensiois repetitæ munerum ac donorum, Apostolis, primis Ecclesiæ Ministris attribuit, quid alterum λόγος γνώσεως, Pro-
A phe-

phetis, secundo loco positus conveniens, denotet, & quo modo illa dona a se differant. Pergendum nunc est ad reliqua charismata, quo, postquam determinate indicaverimus cujuslibet indolem atque convenientiam cum munere, quocum conjungitur, disquisitiones de natura atque affectionibus, tum ipsorum illorum Spiritus Sancti effectuum, tum operationum per quas producti sunt, ut & de discrepancia illarum a communibus æque ac salutiferis instituire queamus.

§. II.

Sequitur tertio loco *πίσις ἐν αὐτῷ πνεύματι*, respondens muneri *διδασκαλῶν* in ordine munerum vl. 28. Qui hic doctores, & quidem expresso indicio tertii loci aut muneris audiunt, Ephes. IV, 11. appellantur Evangelistæ. De munere illorum ratione satis erudimur, tum per illa quæ de eis in actibus & epistolis Apostolorum prædicantur, tum per historiam personarum hac sparta fungentium, *Philippi, Timothei, Marci, Lucæ, Titi, Sylvani*, aliorumque. Constat quod vel fuerint Apostolorum in itineribus sodales & *συνεργοί*, vel certo cætui alligati, sive perpetuo, sive ad tempus, siquidem in urbe aut regione aliqua porta Evangelio Jesu Christi pateret, atque messis largior ex infidelibus esset colligenda, quibus incubuit, rudimentis doctrinæ christianæ imbuerе animos illorum, qui ad fidem in Jesum Christum vocabantur, aut absentibus Apostolis, cæcus colligere illisque doctores præficere Tit. I, 5. quin & alios instituire ut apti redderentur ad doctrinam propagandam 2 Tim. II, 2. Satis id ad liquidum perduxerunt, qui de Ministris N. T. extraordinariis, sigillatim de Evangelistis scripsit BURMANNUS.

Materiæ, quas prædicando & instituendo tractaverunt, enumerantur Ebr. VI, 1. ubi nexus cum præcedentibus cap. V, 12. manifestum reddit, quid ad *διδασχῆν*, quam Evan-

Evangelistæ tractabant, ad elementa prima verborum Dei quæ illi tradebant, ad lac quod instillabant, ad fundamenta quæ ponebant reputandum sit: illa enim omnia nomina ejusdem rei, Apostolus cumulat. Refert eo 1) τὸν τῆς ἀγ-
 χῆς τῆ Χριστῆ λόγον, id est historiam Evangelicam usque ad consummationem mediatoris, in qua a Deo dominus & Christus factus est Act. II, 36. 2) respicientiam ab operibus mortuis, quibus in Judaismo & Paganismo fuerant dediti. 3) Fidem in Deum, qua casti fuerant, vel per ignorantiam vel per idolorum cultum. 4) Doctrinam de baptismis illorumque significato, quum per lavacrum ad communionem Ecclesiæ ducerentur vocati pagani. 5) Doctrinam (repetenda enim est vox) de impositione manuum, qua facta, tincti, ut postea videbimus, sæpe donorum Spiritus sancti reddebantur participes. 6) Doctrinam de resurrectione mortuorum, utpote quæ vel ignorata vel obfusata erat, atque cum suis adjunctis inprimis ἀφθαρσία corporum resurgentium in lucem producta est per Evangelium 2 Tim. I, 7) Doctrinam de judicio æterno. Quanquam specimina nulla prædicationis Evangelistarum in Sacris legantur, deprehendimus tamen Apostolos, dum vices illorum subibant, alloquendo homines, qui de doctrina Christi nihil audiverant, partes aliquas harum doctrinarum inculcasse. Sic Paulus instituebat Athenis Act. XVII, arguendo idololatriam quæ inter opera mortua erat principalis vs. 23. urgendo respicientiam, vs. 27. 30 atque annuntiando cum fide in Deum vs. 26. ff. resurrectionem mortuorum, judicium extremum ac personam judicis vs. 31. 32. Viderur etiam eodem modo, accedens ad Corinthios, egisse, dum scribit; se possuisse fundamentum 1 Cor. III, 10. atque judicasse, se nihil inter illos ab initio scire debuisse, præter Jesum Christum illumque crucifixum, 1 Cor. II, 2. Neque id adeo rarum est, Apostolos in certis rerum circumstantiis, etiamsi comites Evangelistas sibi haberent junctos, illorum gessisse personas. Sane Paulus atque Barnabas, apostolica dignitate atque dono jam ornati Act. XIII, 2. 3. postmodum ab Apostolis, in Synodo

A 2

Hic

Hierosolymis congregatis, inter gentes missi, negotia δι-
 δασκάλων simul observarunt ut Act. XV, 35. dicitur, διατρι-
 βον ἐν Αντιοχείᾳ, διδάσκοντες ἢ εὐαγγελιζόμενοι μετὰ τῶν ἑτέρων τῶν
 λόγων κυρίου. Ex dicto modo adducto, ansa oritur disquiren-
 di, quæ diversitas intercefferit inter διδάσκειν & εὐαγγελιζέ-
 σθαι. Elucet illa, si ad quasdam, satis discrete commemora-
 tas utriusque qualitates adrendamus. In materiis tractatis
 illam non quero cum quibusdam, nimis argute hic con-
 jectantibus, sed in forma & methodo, dum διδάσκειν de pri-
 vata rudium institutione in plerisque ubi occurrit dictis,
 εὐαγγελιζέσθαι autem de publica annuntiatione adhibetur.
 Parallelus est locus Act. V, 42. non cessarunt quotidie in
 templo & per domos διδάσκοντες ἢ εὐαγγελιζόμενοι ἰησοῦν τὸν
 Χριστόν, ubi διδάσκειν ad proxime antecedens κατ' οἶκον. εὐαγγελι-
 ζέειν vero, licet ultimo loco positum, ad remotius sub-
 jectum ἐν ἱερῷ referendum est, per figuram sacris scripto-
 ribus N. T. valde familiarem ἐπιπόδον, quam insigni exem-
 plorum copia illustravit, HAMMONDUS not. ad Matth.
 VII, 6. Quanquam vero de Apostolorum publica prædica-
 tione, in precedentibus capitulis vox διδάσκειν adhibetur
 vs. 21, 25, 28. id tamen non obstat, quoniam generalior &
 magis nota vox adhiberi potuit, cujus significatus restrin-
 gitur, si altera addatur. Sane κήρυγμα de doctrina ab Apo-
 stolis prolata, ut & κηρύττειν τὸ εὐαγγέλιον atque καταγγέλλειν
 Marc. XIII, 10. XIV, 9. XVI, 15. 1 Cor. IX, 14. publicam
 fidei professionem, vi vocum denotare, opus quoque Evan-
 gelistæ, ut describitur 2 Tim. IV, 2. collato 5. eandem in-
 dicare, nemo ambigere potest. Hinc Paulus & Barnabas
 docuisse ac evangelium prædicasse Act. XV, 35. sicut Pe-
 trus & Johannes Act. V, 42. dicuntur, respectu publicæ
 æque ac privatæ institutionis. Et hinc illustro Paulum de
 se profitentem 1 Tim. II, 7. & 2 Tim. I, 11. quod consti-
 turus sit κηρὺξ, καὶ ἀποστόλος, καὶ διδάσκαλος ἐθνῶν, scilicet
 Apostolus respectu summi muneris, in quo λόγον σοφίας su-
 blimiores doctrinas tractabat, præco autem atque doctor,
 respectu dogmatum facilliorum, quæ personam Evangelistæ,
 fusti-

sustinens, sive publice sive privatim annuntiavit. Hæc illum in finem attulimus ut pareret quanto sublimiores doctrinæ fuerint partes, quas Apostoli ἐν λόγῳ σοφίας, & Prophetæ ἐν λόγῳ γνῶσεως tradiderunt, præ illis, quæ tractandæ incumbabant Evangelistis διδασκῆν & διδασκαλίαν exercentibus, sive publico præconio, sive privata rudium & ὑψηλῶν institutione, illorum nempe, qui erroribus Judæorum aut Paganorum immergi erant, atque de Jesu Christo & primis veritatibus nondum fando audiverant.

§. III.

Evangelistarum atque Doctorum donum πίσις, fides aut ut ex nostra sententia vox propius reddenda est, summa animi fiducia, lustrato quantum necesse erat munere, nunc elucidandum est. PROP. 1) Πίσις notat *Animum fortem, spernentem omnia, quibus in annuntiatione Evangelii præcones objiciebantur discrimina, nixum conscientia bonæ causæ, immota erga Christum fidelitate, atque fiducia certissima, fore, ut Deus obstacula Evangelio a regno tenebrarum structa, per miracula sive per præcones, sive in bonum illorum producenda, esset amoliturus.* Adstruemus hæc per partes, sic tamen ut nexus harum distinctarum animi affectionum, per charissimam productarum, tum inter se, tum cum suo principio, assensu scilicet in doctrinam J. C. simul appareat.

1) Fidem, quæ Spiritus Sancti, certas personas exornans Charisma est, non denotare illam *qua corde creditur ad justitiam* Rom. X, 10. quæ conditio atque medium est ad salutem & omnibus salvandis communis, satis perspectum est omnibus eruditis Interpretibus, quos magno agmine, si id necesse esset, ex omnibus sectis, quæ Christum profitentur, producere possemus: Nemini quoque difficile est, speciale donum discernere a generali conditione ad salutem. Sed differunt circa affectionem animi hoc charismate exornatorum, paucissimis de heroico animo in periculis

culis devincendis, plurimis de illa fiducia, quæ fides audit miraculorum, cogitantibus, nemine quantum novi de fidelitate exploratissima & bona conscientia nixa. Nos, quæ huc faciunt & quomodo connexa sint, explicabimus.

2) Animum fortem, qui nullis discriminibus, quibus expositurus est, frangitur, vocem in significationis *ἡμεροχῆ* designare, tum usus tum exempla docent. Usus singularis occurrit 1 Joh. V, 4. *Et illa est victoria, quæ devicit mundum*, FIDES NOSTRA. Victoria mundi, non solum consistit in abnegatione illecebrarum, quibus seducit 1 Joh. II, 15. sed & in contentu minarum & afflictionum, quibus terret Joh. XVI, 33. Hanc victoriam jam peperat fides illa, conversis ad Christum, in Johannis ævo, tot infidelibus. Non sola fiducia, non fidelis & a nullis illecebris in transversum acta diligentia, tanquam causæ hujus effectus spectari possunt; fortitudo animi, nullis territa minis aut deterrita periculis, principale fuit instrumentum, in pugna cum mundo, quam victoria sequuta est. Imperterriti animi, voce *πίστεως* indicati, alia deprehendimus vestigia. Stephanus Act. VI, 5. & 8. *πλήρης πνεύματος ἔ πίστεως* dicitur, hujusque rei specimina edidit, in libera confessione coram Synedrio Act. VII, nil territus, quantas spirarent minas Judæorum primores, quantoque timore percelli potuisset animus, cui in tam splendido consensu, de veritatibus exosis erat loquendum, & ea propter necessitas imposita, in discrimen vitæ incurrendi. *Fides illa in qua standum erat* 1 Cor. XVI, 13. ob adjuncta e palestra vel re militari perita, *γενναγοῦντε, ἀνδρίζεσθε κραταιῶσθε*, fortitudinem animi, pericula despicientis designat. Eadem est de qua 1 Pet. V, 8. 9. legitur & in qua *resistendum erat calumniatoribus, circumeuntibus instar leonum rugientum*. Plus illa dicit, quam fidem miraculorum, aut fiduciam Deum illa ad liberationem confessorum operaturum, quoniam promissiones non datæ erant omnibus, aut istiusmodi liberationes ex omnibus periculis ab omnibus expectandæ. Succumbendum erat, dum Deus decre-

decreverat finem vitæ afferre per martyria, in quibus fortis atque cruciatus spernens animus, formale erat *πίστεως* præstandæ. Sic Jacobus Hierosolymitanæ Ecclesiæ Episcopus, inreremus est in *συγγάξει* illa, de qua EUSEBIUS *Hist. Eccles. L. II. cap. 23.* habet, ad cuius exitum e vita, in hortatione Ebr. XIII, 7. *Mementote ductorum vestrorum, qui vobis verbum Dei loquuti sunt, quorum exitum e vita recordando attente,* IMITEMINI FIDEM, respici, recentiores Interpretes observant. Constantiæ atque fortis in martyrio animi, infigne exemplum præluxerat Jacobus cum sociis sublati, quæ fides illorum audiunt. Hinc in persecutionibus gravioribus exigitur patientia cum fide, quæ plus quam fidelitatem designat, utpote quam patientia jam complectitur, *ὡς ἐστὶν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων* sive in eo casu, ibi memorato, locus est, has virtutes exercendi Apoc. XIII, 10. Martyrum qualitas præcipua designatur, quod sint *πιστοὶ ἀγαθοὶ θανάτου* Apoc. II, 11. unde ibid. v. 13. Antipas interfectus *ὁ μαρτύρος ὁ πιστός* dicitur, non solum quod patienter mala pertulerat, sed quod animo imperterrito, in confessione perstiterat, ut nexus docet. Illa enim est affectio animi *πίστις* ista prædiri, ut non obmutescat, sed in confitendo, quæ etiam immineant pericula, pergat, quam Paulus 2 Cor. IV, 13. pingit, *quoniam eundem SPIRITUM FIDEI habemus, juxta quod scriptum est, credidi eapropter loquutus sum, & nos credimus atque eapropter loquimur.* Rariorem vocis significatum animi heroici, quem indagamus atque illustramus, istud dictum clarissime docet, atque *πνεῦμα πίστεως* Apostolos in continuis mortis imminenti periculis v. 10. 11. ad confitendum doctrinam Jesu, animum addens, describendo, *πίστις ἐν πνεύματι* declarat. Quomodo autem Evangelistæ hoc Spiritu fuerint animari deinceps ostendemus.

3) Iungimus fidem miraculorum, sive certam atque præmissionibus Dei nixam persuasionem, fore, ut si Deo visum fuerit, obstacula Evangelio posita, amolienda sint

sint mediantibus miraculis, sive per legatos Dei patrandis, sive in illorum beneficium sistendis. De hoc significato vocis eo minus ambigendum est, quoniam capere sequenti 1 Cor. XIII, 2. ubi inutilitas charismatum, quæ Corinthios in admirationem rapiebant, si ab amore essent destituta, evincitur, dicitur, *si haberem omnem fidem ut & montes transponerem.* Nec dubium est verba sequentia vs. 3. *Κι εἰν ψαυίσα πάντα τὰ ὑπάρχοντα μὲ, ἢ εἰν παραδῶ το σώμα μὲ ἵνα κωνθήσωμαι,* specimina; quibus se prodebat animus fortis, vel modo illustrata fides, in annuntiatione Evangelii, complecti. Crebro cetera de miraculis persuasio, fidei nomine venit Matth. XVII, 20. XXI, 21. Luc. XVII, 5. & in Actis cap. III, 16. uterque actus combinatur, tum in confidente, miracula per ipsum, tanquam instrumentum fore patrandi, tum in fiducia pleno, illa ipsius causa & in ipsius beneficium esse sistenda, posterior vero occurrit Act. XIV, 9. Interea rei, licet significatus vocis, de tali fiducia sit evictus, non tamen existimo, fidem miraculorum, principale in dono Evangelistarum, ut a plerisque statuitur, constituisse. Adfuit, non nego, sed ut donum minoris ponderis atque dignitatis, dum sequentia quædam dona cum muneribus, hac fidei specie jam fuere ornata. Sanationes enim atque *δυνάμεις* seu potentia, in effectum non sunt deductæ, absque fide tali. Uti vero in superioribus muneribus constituti Apostoli & Prophetæ, cum suis, etiam dona inferiorum possederunt, sic & idem de Evangelistis, tertium occupantibus gradum, asserere quid verat? Sane dona linguarum eis debuerunt fuisse concedita, quando cum Apostolis annuntiandi Evangelii causâ versabantur, donum itidem prophetiæ, ut illud concipimus atque mox explicabimus de interpretatione vaticiniorum illorumque applicatione ad eventus, cum maxime ad historiam J. C. quam enarrabant atque de adhortatione, quæ Timotheo ut insignis portio muneris Evangelistæ 2 Ep. IV, 2. coll. 5. commendatur. Concipi quoque nequit, tales Evangelistas, ac quidem Timotheus atque Titus erant, destitutos fuisse donis,

donis, quibus instructi erant, per illorum ministerium, sacro admoti muneri, inque illud per impositionem manuum inaugurati, Presbyteri atque Diaconi, *κυβερνησέων* nempe & *ἀποστόλων*. Ratio autem ob quam, fidem miraculorum principale in illorum munere, non constituisse existimo, in eo latet, quod in epistolis ad utrumque & Timotheum & Titum, nihil de miraculis aut illorum fide legatur, quæquam de reliquis donis Evangelistam ornantibus, quæ nunc illustramus, plurimæ, deque illorum recto usu, occurrant cautelæ atque admonitiones.

4) Transeo ad tertium, quod in hoc dono observo, fidelitatem erga Christum nullis molestiis alterandam, atque nixam conscientia, de causæ quam agebant bonitate. Πίστις de fidelitate, qua constanter adhæremus, cui fidem per data promissa obstrinximus, atque illa quæ incumbunt exsequimur, in Sacris tam crebro, quam de aliis animi affectio- nibus adhibetur Matth. XXIII, 23. Luc. XVIII, 8. XXII, 32. Act. XIV, 22. 1 Tim. V, 8. & 12. Tit. II, 10. Ipsa Dei in implendis promissis fides seu constans voluntas πίστις audit Act. XVII, 31. Constantia illa alterum fulcrum est animi fortis, pericula despicientis, sine qua fatisceret, atque molestiæ, non superarentur, Dei, sed vanæ gloriæ aliorumve minus laudabilium finium causa; alterum autem bona conscientia ex certa atque indubitata oriens persuasione, nos bonam agere causam, atque in illa promovenda versari recte ac decenter. Unde πίστις talem animi ex bona conscientia confidentiam notat 2 Tim. I, 12. *ἴδου ὃ περισεύκα*. Conscientia fluctuans circa causæ justitiam, animum exponit tentationibus ex discriminibus orientibus, atque sollicitat ut succumbat, fidemque datam non liberet, quum freta bonæ causæ fiducia, illum confortet & ad devorandas molestias impellat. Animi constantia & fortitudo, absque conscientiæ bonæ fiducia, mera est temeritas, quæ frangi potest, aut fanaticismus, a quo tamen abest vitæ probitas cum morum innocentia, quæ veros J. C. ministros distinguebat in illo sæculo a pseudo-prophetis.

B

5)

5) Videamus nunc, quomodo hoc dono, quod explicuimus, fuerint ornati Evangelistæ in primitiva Ecclesia. Apostolorum administri eisdem se objiciebant mortis periculis ac ipsi, quin aliquando citius, dum sua annuntiatione viam applanabant prædicationi Apostolorum. Confortes erant ærumnarum in itineribus exantlandarum, quod de *συνεργῆς* asserit Paulus in primis in posteriore ad Corinthios epistola, ubi enarratæ afflictiones *συνεργῆς* simul rangebant. Fortitudinem animi Timothei in confessione, coram multis testibus laudat 1 Ep. VI, 12. excitat simul ut intrepide in illo pergat agone, phrasibus ex re agonistica atque militari tum ibi, tum alias peritis 2 Tim. II, 3-5. IV, 7. Hinc suum proponit exemplum in posteriore epistola, quum martyrium instaret atque tempus, in quo sanguis tanquam libamen erat profundendus 2 Tim. IV, 6. quo illo, atque exemplo summi Sospitatoris, qui coram Pontio Pilato confessionem bonam fuerat professus, Timotheum excitaret ad imitationem in simili casu. Ut mortis, sic etiam infamiae ex judicio mundi, timor erat exuendus. Inimpeſtiva talis & præpostera verecundia, ex vinculis atque poenis civilibus, quarum discrimen incurrebant, studium sufflamina-re poterant impendendum in libera annuntiatione Evangelii, & seducere ut propter Christum rubore suffunderentur Marc. VIII, 38. Hinc monet Paulus ut Timotheus se gerat, tanquam *ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον* 2 Tim. II, 15. hortaturque, ne vel martyrii Jesu Christi, vel vinculorum suorum causa confunderetur 2 Tim. I, 8. proponendo illum in finem exemplum suummet vs. 12. ac Onesiphori vs. 16. Spiritum cujus portionem Timotheus erat indeptus describit, quod a *δειλία* timore sit semotus 2 Tim. I, 7. Fidelitatem in primis urget, quam vox *πίστεως* innuit, persequendam in serie virtutum Evangelistam ornantium, enarrata 1 Ep. IV, 12. VI, 11. & 2 Ep. II, 22. suo proposito sub vitæ finem exemplo 2 Tim. IV, 7. *τὴν πίσιν τετήρηκα*. Hinc titulus *πίστῆ* insignite Apostolorum datur sodalibus Tychico Ephes. VI, 21. Col. IV, 7. Epaphræ Col. I, 7. & Onesimo Col. IV, 9. Exigitur

gitur eodem modo fiducia bonæ conscientiaē respectu causaē quam, & modi quo, illam agebant. Univerſum Evangelista officium, ut illud indagando ſignificatum doni fidei explicuimus, traditur 1 Tim. I, 18. 19. animus fortis phraſi *κρατεῖν τὴν καλὴν κρατείαν*, fidelitas *ἔχειν πίστιν*, & bona conscientia, *ἢ ἀγαθὴν συνείδησιν*. Hinc *ἔσσεβείας* ſtudium ubique commendatur juxta ſummam legis, quæ eſt *ἀγάπη ἐν καθαρῶς καρδίας, καὶ συνείδησως ἀγαθῆς, ἢ πίστεως ἀνυποκρίτα*. Hac qualitate ſe diſtinguebant ab operariis ſubdolis, quorum conscientia cauteriſata 2 Tim. IV, 2. in cauſa erat ut fidem fallerent, & ſeducti circa fidem naufragium facerent, Apoſtolum derelinquerent, timore periculorum fracti, & ad amorem mundi reverterentur, quorum *ἀπίστων* five deficientium exempla in Dema 2 Tim. IV, 10. Himenæo atque Phileto occurrunt 2 Tim. II, 17.

6) Pellucet hinc, hujus doni ut & muneris diverſitas ab antecedentibus, & ſequentibus. Longe ſubſidebat infra donum Apoſtolorum *λόγον σοφίας* ut illud explicuimus de cognitione nexus ſapientis viarum Dei, deque facultate illum explicandi, methodo, quæ apta erat ad ingenerandam animis fidem, & conciliandam inter moribus adeo diverſas gentes, Judæos atque paganos pacem & communionem ſanctorum: Subſidebat quoque infra donum Prophetarum *λόγον γνώσεως*, ſive cognitionem veritatum ſublimerum & abſtruſarum ſeu myſteriorum atque arcanorum, quorum ſcientia e re Eccleſiæ erat, revelatorum per divinam inſpirationem. Differebant hinc rudimenta, enumerata ſupra, quorum inſtillatio negotium erat Evangelistarum. Priora dona ex influxu Spiritus Sancti unice & ſolum derivabantur, ſed in hoc concurrebat Apoſtolorum inſtitutio, dum ab illis tradita, iterum communicanda erant cum plebe erudienda & ad fidem perducenda.

7) Sed quanquam inſtitutio ab hominibus percepta, obtinuerit, eo tamen non obſtante præterordinaria Spiritus Sancti

Sancti operatio in producenda hac sancta atque fida animi fortitudine & fiducia, locum habere potuit. Institutio humana concernebat dogmata & prædicationis evangelicæ materiam, quam Deus non suppeditabat revelando aut suggererat inspirando, sicut in dono Apostolorum & Prophetarum; Spiritus autem operatio assensum in veritates, tantumque quem illustravimus gradum producebat. Discutienda deinceps erunt, quæ Spiritus Sancti operationes extraordinarias generatim attinent, unde adhucdum specialiora, quæ hoc donum attinent proferre nequimus. Indicabimus tamen principia quædam dein adstruenda, ex quibus concipi potest. Spiritus Sanctus creator animarum est omnium, propter rationem Oeconomix S. Triados in regimine mundi, auctor quoque omnium quibus exornantur aut excellent facultatum, hinc & conservator illarum, cujus perpetuo influxu sustentantur & augentur, unde uti illius operationi subjacent illæ omnes, sic ejus potentia, facultates animæ ad istam fidem requisitæ, potuerunt excitari, limites illis a natura aut per peccatum positæ, removeri, & ipse ultra modulum, quem cæteroquin fert humana conditio, sive tulisset illorum, qui Evangelistarum muneri præfecti erant, augeri. Dispositio igitur talis & vis facultatum mentis, intellectus, judicii, imaginationis, facultatis fingendi, præsentia mentis, qua & causam, quam Evangelista agebat, & suum agendi modum cum statu inde resultantem, simul vivide perspiciebat, imo sentiebat, atque a turbis noxiorum affectuum præservabatur, qualis vis ad animi magnitudinem illam requirebatur, a potentia Spiritus, tum immediate, tum brevi ut dicitur manu, seu ex instanti produci potuit, sic ut non solum modulum naturalem, magnanimitatis quæ dicitur, in negotiis gerendis, sed & illum, qui a gratia salutari & sanctificante producitur, superaverit. Fidei enim salvificæ effectus, ut singulares sunt atque huic extraordinariæ respondent, per certam persuasionem de salute, per fiduciam in Deum, in Sospitorem atque ejus promissiones, per sanctificationem cordis & morum,

&

& per testimonium bonæ conscientiaë, per quod justificati ex fide, pace cum Deo fruimur Rom. V, 1. concipi tamen debent, quum hæc extraordinaria fides χαρισμια audiat atque ἐν πνεύματι esse declareretur, quod longe infra illud subsident. Fides salvifica assensum judicii præbens veritatibus Evangelii, & dum viva redditur quoque assensum voluntatis, quo mens intense desiderat salvari, illa via, quam Evangelium pandit, dum pro objecto habet sanguinem Jesu Christi, ingenerat amorem, dum vero nomen Jesu Christi, seu gloriam atque Majestatem Sospitatoris Θεανθρώπου exaltati, fiduciam, exercitio confortata, uti sanctificationis progressus urget, sic persuasionem, per cognitionem experimentalem Evangelium divinam esse potentiam ad salutem, perpetuo ad majorem perducit evidentiã, quod vitam ad beatitudinem calcet, ejusque sit particeps, nec ulla fata in hoc orbe spem illam sint interceptura. Quamobrem, ut Sospitatori fidelissime adhæret, atque bona fruitur conscientia, sic fortis animi in afflictionibus edere potest admiranda specimina, uti ejus naturam & virtutem in *Dissertatione de fide in nomen Domini nostri Jesu Christi* exposuimus, sic tamen a fide extraordinaria differt. Salvifica enim objectum fiduciaë habet, privati credentis propriam salutem, extraordinaria causam Dei, quam suo ministerio, illa ornatus, promotam iri, adversus omnia obstacula confidit, & ob quam se periculis exponit, ad quam, propter rerum, quæ circumstant, majorem varietatem, majus requiritur animi robor & plurium animæ facultatum exiguntur exercitia, idcirco etiam augmentum aut exaltatio vis illarum, per potentiam Spiritus creatricem. Verum hæc planiora reddentur, postquam de natura horum donorum, quorum nunc elucidamus diversitatem, sigillatim egerimus.

§. IV.

Succedunt χαρισματα ιαμάτων, quæ TERTULLIANUS ad versus Marcionem Lib. V, cap. 8. appellat dona sanationum.

num. Ratio hujus doni clarior est ex effectibus, quos historia recenset, quamvis dispositio facultatum, eo operante, fit obscurior. Prop. II. *Dona sanationum fuerunt facultates, quibusdam Ministris, quibus Evangelii prædicandi causa non fuit peregrinandum per orbem, communicatæ, membra cæcus castigata morbis propter peccata, sanandi, sive unctione adbibita, sive non, invocato nomine Domini super ægrotos.* Declaranda hæc sunt uberius.

1) Historia Evangelica de sanationibus ægrotorum a Christo atque Apostolis peracta, quam plurima profert exempla, & cum exemplis indicia omnis generis morbos fuisse pulsos, absque medicaminibus solo mandato, nuda voce, aut contactu, quin etiam umbra atque super impositis ægrotis sudariis thaumaturgorum. Matth. IV, 23. 24. IX, 20. 35. X, 1. Marc. V, 30. Act. V, 15. XIX, 11. 12. Promiserat id Sospitator Marc. XVI, 17. 18. ubi inter signa, fidem sequutura quoque recenset, *infirmis imponent manus atque convalescunt.* Uti tamen differunt morbi, respectu gradus gravitatis, corruptionis in machina corporis unde oriuntur, pertinaciæ & durationis, omnesque cujus demum fuerint speciei ab Apostolis pelli & sanari poterant, dubius hæreo, an idem gradus virtutis communicatus sit cum ministris, speciali hoc dono exornatis atque gradu donorum & eminentiæ Apostolis inferioribus. Distinguuntur enim hæc charismata a *δυνάμεισι* de quibus mox. Eminuere Apostoli supra hos inferioris ordinis ministros, atque ubi de eorum agitur operatione miraculosa, nusquam indicium deprehendo omnis generis *νόσος ἢ βασάνος* sanandi, quod de Apostolis legitur Act. V, 15. 16. sub eorum fuisse potestate, sed solum Jac. V, 14. 15. deprehendo illos potuisse ope sua levare *τὸν ἀσθενῆ ἢ κάμνοντα* infirmum, languentem atque decumbentem, morboque eapropter subitaneo ex aëris aut alimentorum vitio correptum, quæ species differunt a chronicis aut adherentibus a nativitate. *Ἀσθενεῖαι* enim a *νόσῳ* atque *βασάνῳ* differt, cum distinguatur Matth. VIII, 17. atque vitium

vitium fluidorum, quod repente exoriri potest, potius innuit, dum posteriores vitia solidarum partium, quæ pertinaciores generant cum doloribus junctos morbos. Cum quoque charismata sanationum distinguantur 1 Cor. XII, 9. tanquam speciale donum concessum *ἰδιω* sive singulari ministrorum & distinctæ à reliquis classi, cum & illæ *ἀδελφῶν* illarumque sanationes singulares adjunctas habuerint affectiones, in dictis in quibus de illis agitur Jac. V, 14-16. & 1 Joh. V, 16-19. neque in historia sacra aut ecclesiastica, ullum deprehendamus exemplum, a ministris, quorum munus ad certum alligatum erat ceterum, graviores tales atque chronicos pulsos esse morbos, existimamus, nos jure posse restringere *ἰαήματα* hæc ad certas morborum species.

2) Restrिंगenda autem illa erunt trifariam, respectu personarum hoc dono præditarum, morborum in quibus valuerunt, & modi medelam applicandi. Personæ, ab Apostolis distinctæ, quibus major potestas etiam in sanationibus competebar & Evangelistis inferiores, in allegatis ex epistola Jacobi ac prima Johannis dictis, sistuntur tanquam tales, qui in cætu aliquo, munere fungebantur, dum appellantur *πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας* ad ægrum accersendi Jac. V, 14. Morbi in quibus valuerunt, modo sunt indicati, quod a chronicis aut a nativitate adhærentibus fuerint diversi. Nec hæc sola est illorum discrepantia a reliquis, verum & alia in locis adductis indicatur, respectu causæ atque originis. Nexus illorum docet, peccata & quidem specialia, fuisse morborum istorum sanandorum causas. Apud Jacobum vs. 16. remissio peccatorum, cum convalescentia, Domini beneficio sistenda jungitur, tanquam eventus simul expectandus, illumque in finem subjungitur statim vs. 17. confessionis mutue peccatorum atque intercessionis mentio, Johannes quoque distinguendo peccata ad mortem, ab illis, quæ non erant ad mortem, subinnuit in his, cum causa peccato, casum infirmitatis, in quo remedium precum & intercessionum erat applicandum, atque de ejus effectu restatur,

inter-

intercedentem, *daturum esse vitam*, quæ idcirco in discrimine per morbum versabatur. Manu nos ducunt hæc ad speciales morbos a Deo inflictos in castigationem piorum, ob delicta, quorum specimina deprehendimus in morbis 1 Cor. XI, 30. commemoratis, atque propter abufum sacrae synaxeos inflictis, de quibus in *Dissertatione de peccato ad mortem* egimus. Quumque inde pateat, justitiam divinam, se reddidisse manifestam in castigationibus confessorum, per morbos immisos, atque adducta loca, clare satis prodant, exempla illorum non fuisse rara sed crebriora, dum uterque Apostolus Jacobus atque Johannes, de hoc eventu illiusque curatione, tanquam de re satis nota agunt, & Paulus, 1 Cor. XI, 30. de multis decumbentibus & infirmis in uno illo cœtu, testatur, dona sanationum restringimus ad has morborum species, quæ frequentius potuere exerceri, cum occasiones adfuere non infrequentes. De remedio, modoque illud applicandi denique disquirendum est. Jacobus de oleo a Presbyteris cum precibus adhibendo, quod & versante in terris Christo ab Apostolis factum esse legimus Marc. VI, 13. Johannes autem de sola intercessione loquitur. Jacobus unctionem injungendo Presbyteris, tamen v. 16. membris coetus solam intercessionem commendat, cujus post præstitam confessionem peccatorum coram eis, qui inde scandalum acceperant aut læsi erant, effectum spondet, subjungendo *ἵνα ἰαθῆτε*; itidem Johannes ad membra coetus respicere videtur, solas preces suadendo, *si quis videat fratrem peccantem non ad mortem, precetur*. Satis inde inferre licet, preces in hac medela constituisse principale, atque per illas cœlitus esse derivatam in oleum virtutem sanantem, qua destituebatur alyptarum unctio. Miraculum, si non primæ tamen infimæ magnitudinis, in sanatione ægrotorum per intercessionem agnoscere licet, quoniam nullus nexus physicus intercedit, inter sonum verborum orationis atque morborum fugam: Benedictio autem olei a Presbyteris ad unctionem ægroti adhibiti, fortassis isto adjuncta erat sine, quo per remedium in sensus incur.

incurrens, eo magis de veritate miraculi redderentur convicti, sanationem experientes aut ejus testes. Res sane præterordinaria est, ad orationem fufam, morbos fuisse pulfos, atque in machina corporis, inprimis in fluidis patientibus vitium, alterata esse restituta, per operationem Dei, cujus potentia fuerat invocata, unde donum, tantum sistens effectum, inter præterordinaria est numerandum & charismatis æque ac reliqua, meretur nomen. Interea rei Spiritus Sancti operatio - alio quoque modo in illo, quam per effectum, se prodebat. Sentiebatur interne in orante Jacobus enim efficaciam attribuit orationi justii τῆ ενεργημένη. Vox est emphatica, validam & insolitam innuens operationem a causa interna. Expectari illa non poterat nisi a Spiritu, precum authore, cujus in hoc precationum genere influxus, ex circumstantiis potest conjici, quod constituerit in singulari animi excitato fervore, id enim ut mox ostendemus phrasis ἐν πνεύματι, de hoc dono sanationum quoque adhibita, infert, partim quoque in extraordinaria fiducia, Dominum preces fufas esse exauditurum, quam procul dubio concitavit revelatio, peccatum ob quod morbus inflicus erat, non esse ad mortem, adeoque adeste ex Johannis testimonio, spem convalescentiæ. Interea remedium precum, adhibitum in hujus doni exercitio, discretionem ejus, a miraculosis ab Apostolis effectis sanationibus, sigillatim docet, dum in variis harum exemplis supra adductis, illo non fuere usi, sed nudo mandato, aut contactu, aut umbra, effectum stitire.

§. V.

Expendi meretur, modus quo dona hæcenus expedita, fuere communicata cum ministris a Spiritu Sancto. Distinctio hic obtinuit, operationes Spiritus hic influentes illustrans, quam phrasis a Paulo adhibita 1 Cor. XII, 8. 9. infert. Verbum sapientiæ donatum esse Apostolis διὰ τοῦ πνεύματος, per Spiritum, verbum cognitionis Prophetis κατὰ

C

juxta,

juxta, fidem autem & dona sanationum *ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι*, dicitur. Solum variationis phraseos causa & ob sermonis elegantiam illa sic efferri, eo minus puto, quoniam posterior dictio geminatur. Rationem adeoque haber in diversitate operationum, verum illa inquirenda est, ope significatus phraseos & illorum quæ hæcenus explicuimus de ipsis donis. PROP. III. *Per Spiritum notat ejus autoritate, juxta Spiritum indicat secundum modulum quo conceditur, in Spiritu autem per operationes quæ sentiuntur.* Consentiunt indicari significatus cum usu præpositionum, atque cum re ad quam designandam adhibentur, quod partim ostendam.

1) *Διὰ πνεύματος* effectum indicat, in quo Spiritus Sancti autoritas se singulari manifestat modo. Autoritas dico, sive potentia eminentia, quæ reverentiam excitare valet, apud omnes illam conspicientes. Omnia loca ubi phrasis occurrit, illum sensum admittunt, sed quædam manifeste exposcunt. Act. I, 2. dicitur de Jesu *ἐντεταμένος τοῖς ἀποστόλοις διὰ πνεύματος ἁγίου*, præcipiens Apostolis *per Spiritum Sanctum*, præceptum Autoritatem innuit, Spiritus vero Sanctus, instrumentum ad inculcandum illud mandatum, simili vestitur autoritate. 2 Thef. II, 2. ubi de tempore adventus Domini perperam anticipato, *ne moveamini a sententia, neque terreamini, neque per Spiritum, neque per verbum*, id est autoritate cujusdam Spiritus, sive hominis dona præerordinaria crepantis, imo revelationem ab illo indeptam, cui fides habenda esset. Sic 1 Pet. I, 22. *de purificatione cordium in obedientia veritatis per Spiritum Sanctum* agitur, notio autem obedientia, effectus, autoritatem operantis illaque agnita, reverentiam erga eum involvit. Itidem Act. XXI, 4. de discipulis Paulo *per Spiritum vetantibus ne iter Hierosolymas susciperet*, ubi interdictum autoritatem infert. Alia non addo. Elucebat autem singularis Spiritus Sancti autoritas in Apostolorum dono. Potentia, reverentiam ipsis atque effectum agnoscantibus,
in cu-

incutiens manifesta reddebatur, eo, quod homines plebeji, scientiis humanis non exculi tanto ornarentur charismate, quo non solum nexus viarum Dei sapientissimos, qui hactenus humanæ mentis aciem effugerant, enarrando pandere, sed & novam rebus faciem induere poterant, mediisque erga refractarios uti, de summa autoritate testantibus, qualia erga Ananiam & Sapphiram Petrus Act. V. & erga incestuosum Paulus 1 Cor. V. adhibuit.

2) Κατὰ πνεῦμα, quod explico per modulum Spiritus, five uti ille dabat, Prophetæ λόγον σοφίας adhibuere. Significatus ille, cum talis constructio præpositionis rarius occurrat, & aliquando contra Spiritum notet Marth. XII, 32. Gal. V, 17. ex dicto Rom. I, 4. adstruitur, ubi de Sospitatore, demonstrato in potentia, quod filius Dei sit, juxta Spiritum sanctitatis. Spiritus enim ille, is est, qui in conceptione operabatur, & de quo in annuntiatione angelus testabatur, Luc. I, 35. *Veniet ille super te, unde Sanctum ex te natum filius Dei appellabitur.* Modus atque modulus ille operandi erat potentissimus æque ac summus, per quem talis demonstratio & manifestatio filii Dei facta est. Concordat explicatio cum dono. Revelationes futurorum, atque mysteriorum, non erant continuæ, sed interceptæ atque indultæ, dum ausa ac necessitas illas exigebant. Neque meditationes de veritatibus arcanis & sublimibus, potuere institui quovis tempore, sed dum Spiritus Sanctus mentem afficiebat. Fortassis quoque diversitas obtinuit graduum in revelatione futurorum, apud diversos, ut quibusdam sublimiora atque magis generalia fata Ecclesiæ sint patefacta, quam aliis. Sane mysteria, quæ dissertatione præcedente indicavimus Paulum Ecclesiæ manifestasse, de conversione Judæorum Rom. XI, 25. de statu resurgentium 1 Cor. XV, 51. atque Johannem in Apocalypsi, altioris sunt indaginis, quam quæ Agabus patefecit Act. XI, 28. & XXI, 10. 11. Nihil tamen certi definimus. Si hoc locum habuit, apud revelationem propheticam idem obtinuit, quod primo die

pentecostis, quo Apostoli omnes capere loqui linguis peregrinis, καθώς τὸ πνεῦμα ἰδίως αὐτοῖς ἀποφθίγγεται Act. II, 4.

3) *Ev πνεύματι* designat modo sensibili, quo vel Spiritu donati vel effectus ejus spectantes, operationes illas experti sunt. Sic Paulus Rom. IX, 1. *conscientia testatur in Spiritu Sancto*, sive ut singulari modo sentiat, Rom. XIV, 7. *gaudium in Spiritu Sancto*, quod sentitur, Rom. XV, 13. *impleat gaudio & pace ad credendum, ad abundantiam spei in Spiritu Sancto*, id quod sine sensu vivido nequibat fieri I Cor. VI, 11. *abluti estis sanctificati, purificati estis in nomine Domini nostri Jesu & in Spiritu Dei nostri*, sive effectus istos salutare experimini, qui antea ut in nexu dicitur tales non eratis. Johannes dum toties in Apocalypsi I, 10. IV, 2. XVII, 3. XXI, 10. testatur *eram in Spiritu*, indicat mutationem valde extraordinariam, quam expertus & cujus conscius probe erat. Sic & de observata ab aliis, aut sane observanda Spiritus Sancti operatione I Thess. I, 5. *scimus quod Evangelium nostrum non fuit apud vos solum in verbis, sed & in potentia, & in Spiritu Sancto, & in ubertate multa, sicut scripsimus quales inter vos fuerimus vestri causa*. Planum facile fiet dona illa fidei & sanationum, sicut ea modo explicuimus fuisse juncta operatione, quam interne sentiebant. Animus ille fortis & heroicus pericula despiciens & fiducia auxilii divini fretus, ut supernaturali virtute excitabatur, sic impulsus experiri debebat, qui naturales atque ordinarios excedebant. Accedente fide miraculorum, persuasio, quæ fiduciam illam nutriebat, non ex generalibus promissionibus haurienda, speciales exigebat suggestiones Spiritus. Cumque sanationes peractæ fuerint mediantibus intercessionibus, sed *ἐνεργημέναις*, in quibus inflata Spiritus revelatio & excitatio obtinuit, liquet, quomodo utrumque donum possit dici *ἐν πνεύματι*, sive adhibitum, ut Spiritus Sancti influxus singularis se manifestum reddiderit, apud Evangelistas atque dono sanationum præditos

§. VI

§. VI.

Ordine in binis recensibus tertio, in tertio vero, quarto, donum nomine *δυναμῶν* sistitur. In antecedente quidem dissertatione conjiciebamus, illud esse generale, atque sub se complecti sequentia dona, quæ non ut antecessoria & hætenus illustrata, disera Spiritus adjecta mentione, ex ejus speciali derivantur operatione, quoniam aliquando dum de donis extraordinariis agitur, Spiritus atque potentia junguntur, ut Luc. I, 17. & 1 Cor. II, 4. Verum in secundis curis, dubia fuerunt suborta, quæ ut sententiam mutarem nos induxerunt, & illa iidem haberemus pro dono singulari atque a reliquis diverso. Adjuncta enim vox *ἐνεργημάτων*, cum diversum quid a *χαρίσμασι* indicet, singulari eo magis inferre videtur speciem, quoniam in enumeratione donorum, juxta cum aliis, *δυναμεις* recensentur, atque *ἰάματα* præmissa, si vox generatim miraculosos effectus denotaret, ejus essent species, a quibus tamen distinguuntur. Præterea in stilo N. T. singularem cernimus combinationem vocum *ἐνεργείας* & *δυναμείας*, quæ monet, illa designari operationem divinam ab aliis distinctam, Gal. III, 5. Ephes. III, 7. & 10. Col. I, 29. &c. Igitur PROP. IV. Vox *δυναμῶν* in recensu hoc notat effectus stupendos potentie divine, in miraculis, per homines electos, ut instrumenta, dum e re Ecclesie erat, varius tamen, productos. Dum illas distincte ab *ἰάμασι* specto, quædam in antecessum declaranda sunt.

1) Primum atinet vocem *ἐνεργημάτων*, junctam *ταῖς δυναμει* & harum fontem indicantem, distinctam vero a *χαρίσμασι*, fontibus donorum præcedentium. Vix observaretur oriens hinc distinctio, nisi in antecedentibus, diversitas attendenda indicaretur. Ad classes tres vs. 4. 5. 6. referuntur effectus præterordinarii in primitiva Ecclesia producti, juxta *διαίρεσιν* in diversis membris, quo impenduntur in commune bonum, & explicati, quo pateat, quoniam illi sint, qui per Spiritum Sanctum loquebantur, &

quid differrent, ab hæc dona mentientibus fallaci specie. *Χαρισμάτων διαίρεσις* derivantur ab uno illo Spiritu, *διαίρεσις* διακονίων ab unico Domino, *διαίρεσις ενεργημάτων* ab unico Deo, operante omnia in omnibus. Charismata in subsequente enumeratione distincte satis indicantur, dum a Spiritu Sancto clarissima mentione derivantur quatuor priora, *verbum sapientiae, verbum cognitionis, fides cum donis sanationum. Διακονίας*, munera singulari modo subservientia cæterum indigentia, in quatuor postremis quæro, in *Propbetia, discretionem spirituum, generibus & interpretatione linguarum*. Parebit id ex disquisitione mox instituenda de illorum ratione. Hinc quoque lux oritur, quamobrem in ordine munerum *vl. 28.* recensitis in ordine charismatum, respondeant *ἀντιλήψεις & κυβερνήσεις*, quæ ex usu vocum, ministerii ecclesiastici ordinarii notionem inferunt. Superfunt adeoque *ἐνεργήματα*, quæ diserte ad *δυνάμεις* referuntur, nobisque idcirco manifestant, illorum a charismatibus & diaconiis generalem distinctionem. De speciali disquiremus confectum.

2) Vox illa *δυνάμειων*, aliquando generatim de causis effectuum miraculorum, aliquando speciatim de quibusdam distinctis classibus adhibetur. Generalis significatus occurrere videtur *Matth. XI, 20. 21. 23. XII, 54. 58. Luc. V, 17. VI, 19. Act. VI, 8. X, 38.* nisi & inter illa dicta sint, quæ ad certas species, per nexum possint restringi. Speciales tamen significatus lucem accendent. Illustris est locus *Ebr. II, 4.* ubi de testimonio prædicationi Evangelii a Deo exhibitio, quod factum sit per *σημεία & τέρατα signa & portenta*, quæ ex usu in stilo sacro, species miraculorum designant, & *per ποικίλας δυνάμεις*, quæ idcirco alias denotabunt, & *per Spiritus Sancti μερισμάς*, ubi eapropter & donorum illius a *δυνάμεισι* discretorum classes, quas in antecedentibus distinximus, deprehendimus. Species aliæ miraculorum, insignite *δυνάμεισι* appellationum occurrunt. Ejectio dæmonum hoc nomine venit *Marc. IX, 39. Luc. IV, 36. & cap. X, 1. Act. XIX, 11. 12.* in quibus simul sanatio mor-

morborum ex hoc fonte derivatur, quanquam Matth. VII, 22. expulsio dæmonum a potentiis distinguitur. Sic & sanatio hæmorrhousæ, *δυνάμεις* exeunte a Sospitatore attribuitur Marc. V, 30. & omnium morborum Luc. VI, 19. de quibus Matth. XIV, 36. restatur, quod *δυσώθησαν* profusus fuerint sanati, denique restitutio claudi audit *δύναμεις* Act. III, 22. Superest tamen miraculum primæ magnitudinis, mortuorum resuscitatio, quod potentia, tanquam effectus, in quo illa clarissime conspicienda erat, insignite attribuitur Marth. XXII, 29. Sospitator disputans cum Sadducæis illam negantibus, eis objicit *erratis ignorantes Scripturas & δύναμιν Dei*. Supra omne dubium illa operatio divina ponitur I Cor. VI, 14. *Deus autem Dominum resuscitavit, & nos suscitabit, διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ*. 2 Cor. XIII, 4. & licet cruci sit *suñxus ἐξ ὠθενείας ἀπὸ ζῆ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ, καὶ γὰρ ἡμεῖς - ζῆσθεθα σὺν αὐτῷ, ἐκ δυνάμεως Θεοῦ, εἰς ἡμᾶς*. Ebr. VII, 16. de Sacerdotio Sospitatoris, qui resurrexerat dicitur, constitutum esse *κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου*. Sed quod probe observandum est, *ἐνεργεῖα δυνάμεως*, de hoc summo opere toties adhibetur. De resuscitatione Sospitatoris ex morte Ephes. I, 19. cumulantur phrasæ *ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως κατὰ τὴν ἐνεργεῖαν τῆς κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἣν ἐνεργήσεν ἐν τῷ Χριστῷ, ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν*. Col. II, 12. laudatur fides *τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ τῆ ἐγείραντος (Χριστὸν) ἐκ τῶν νεκρῶν*. Phil. III, 21. ubi de operatione Sospitatoris, in corporum nostrorum glorificatione, post resurrectionem dicitur, ipsum id peracturum *κατὰ τὴν ἐνεργεῖαν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ὅποια ἔξει ἐαυτῷ τὰ πάντα*. Singularem luce radiat dictum Herodis, quanquam respectu gestorum a Sospitatore, ex superstitione profectum, sensum tamen phrasæ *δυνάμεων ἐνεργήτων*, inter Judeos explanans, Matth. XIV, 2. *Hic est Johannes Baptista, qui resuscitatus est a mortuis, eapropter αἱ δυνάμεις ἐνεργήσεν ἐν αὐτῷ, ipsæ illæ nempe potentia per quas resuscitatio facta est*.

3) Hinc tres species voce potentiarum designatas, ex Sacris eruiamus, ejectionem nempe dæmonum, sanationem omni-

omnium morborum, atque refuscitationem mortuorum. Potentias igitur operatione Dei validissima productas, ut distinctæ sunt a donis sanationum, itidem miraculosis, in prima Ecclesia in his ponimus. Licet enim de pulsis dæmonibus, ab aliis quam Apostolis, in illorum ævo ob defectum monumentorum nihil legamus, cum maxime quoniam in Apostolorum Epistolis, ansam talia commemorandi, adfuisse non liqueat, adsunt tamen indicia, id tentatum fuisse ab ipsis illis qui Christo nomen non dederant, in nomine tamen Jesu Marc. IX, 38. 39. Act. XIX, 13. cumque potentiam pellendi Spiritus impuros ipsis LXX. dederat discipulis Luc. X, 17. quidni illa quoque aliis communicari, atque ab illis exerceri potuit. Sanationem porro morborum chronicorum & pertinacium subjungimus, quam ab Apostolis peractam esse ex Act. V, 15. 16. XIX, 11. 12. adstruximus. Licet & in hac parte destituamur exemplis, sufficere potest testimonium de ενεργήμασι his δυνάμεων, distinctis a χαρισμάσι ἰαμάτων. In subsidium distinctionis supra adstructæ voco, quæ de Jesu gestis Nazarethanis narrantur Marc. VI, 5. quod *nequiverit ibi vel unam δυνάμιν perficere, nisi quod paucos infirmos, imponendo manus sanaverit.* Opponuntur hæ sanationes δυνάμεις, neutiquam vero ut species considerantur. Id liquet ex nexu, ne ἐδερμίαν δυνάμιν effecit, relevavit tamen ægros, igitur ἰάματα, non δυνάμεις perfecit: Præterea mirata erat plebs Nazarethana, vs. 2. unde eveniat, *quod tantæ δυνάμεις per manus ejus perficerentur*, illæ vero in proxime antecedentibus cap. V. erant enarratæ, refuscitatio nempe filię Archisynagogi vs. 35. & seq. atque sanatio hæmorrhousæ vs. 25. sq. Simili modo Act. IV, 7. memorata dæmonum expulsio & sanatio paralyticorum ac claudorum, nomine δυνάμεων μεγάλων vs. 13. insignitur. De mortuis ab aliis quam Apostolis refuscitatis, itidem nihil legimus in Apostolorum ævo, unde & huic solum testimonio Pauli quod illustramus, fidendum est.

4) Silen-

4.) Silentium Sacrae & profanae historiae, de his effectis in rei Christianae initiis, si illa quae de Apostolis narrant exceperis, suspicionem movere rarius illos fuisse praestitos, neque tam frequentes fuisse, quam *idiotarum* aegrotantium ex divinis castigationibus ob commissa peccata. Haec duplici modo monebant & convincebant, partim per malum immissum ob peccata praecedentia, partim per illorum depulsionem. Potentiae, cum Deus non sit prodigus in miraculis, rarius effectus suos prodidere. Et etiam si id non statuarur, exigi tamen nequit, ut in litteras fuerint relati, dum simplex mentio, propter *αξιοπιστιαν* verbi Dei sufficit, atque Paulus commemorans *δυναμεις*, comitantes verbum ejus Corinthi & Thesalonicae 1 Cor. II, 4. 1 Thess. I, 5. nihil sigillatim de patratibus per illas enarrat, quod & non faciunt Acta apostolica Cap. IV, 33.

5.) Ob indicatas potentiarum species, recedo ab Interpretibus, quos *SALDENUS* in *Otiis Theologicis* pag. 456. adducit, qui illas plerumque reducerunt ad facultatem castigationes divinas infligendi exorbitantibus, saltem illam sub hac specie donorum fuerunt complexi, quem in finem, inflictae Ananiae & Zaphirae repentinae mortis a Petro poena, atque traditio Satanae Alexandri ut & incestuosi in caetero Corinthiaco, a Paulo facta, adduci solet. Huc inclinat *HAMMONDUS* in *notis ad 1 Cor. XII, 28.* adversus quem tamen vide *CLERICUM*. Nusquam legimus, praeter Apostolos quoniam tanta vestitum fuisse auctoritate, ut poenis animadvertere potuerit in delicta improborum, & quaecumque legimus patrata fuisse miracula a Thaumaturgis illa cessere omnia in aliorum beneficium, non in castigationem.

§. VII.

Sequitur *Προφητεία*, cui nulla addita est mentio specialium Spiritus Sancti operationum, aut divini influxus, sicut in quinque primis donis, quanquam & hoc, sicut reliqua

D

qua

qua quæ sequuntur, ex distributione Spiritus & Deo operante omnia in omnibus, derivetur. Nobis *PROP. V.* *Prophetia est donum, veritates fidei credentibus exponendi, ad majorem convictionem, excitationem studii sanctificationis atque consolationem, quod a strictius dictorum Prophetarum dono sive verbo cognitionis differebat, quoniam per illud, mysteria fidei, arcana hactenus ignorata & futura ecclesiæ indicabantur.* Differentia illa primum est evincenda, deinceps qualitates huic dono assignatæ, sunt illustrandæ.

1.) Monuimus in dissertatione præcedente, de sententiarum, quod in hac re eruditos dirimit, divortio. Nos ut differentiam inter duplex Prophetiæ donum atque Prophetarum munus, statuamus, plus quam uno permovemur argumento. Principale est, occurrere utrumque nomen, ubi de revelatione atque prædictione futurorum neutiquam cogitandum est. Act. XIX, 6. ubi de discipulis Johannis, a Paulo baptismo tinctis atque post impositionem manuum Prophetantibus, nemo de prædictione futurorum aut manifestatione rerum abstrusarum ab illis facta, magis cogitabit, quam dum legit Saulem inter Prophetas idem peregrisse 1 Sam. X, 10. 11. XVIII, 10. Luc. I, 16. itidem nomen Prophetæ occurrit, attributum Johanni Baptistæ recens nato, in vaticinio Patris, ejusque descriptio prolixior proponitur, in qua nil de prædictione futurorum, aut revelatione arcanorum dicitur, sed mere talia, quæ opus spectant doctoris, salutarem doctrinam diligenter atque cum fructu inculcantis & semitam justitiæ indicantis. Et quid de Cajapha cogitandum, de cujus sententia in Synedrio circa mortem Christi lata Joh. XI, 51. eadem vox occurrit. Ex divina illum loquutum esse revelatione, quis asserere sustineat? quum tali dono obster status animi prorsus perversus, de quo pessima quævis præsumere jubent facta atque secta Sadducæorum cui addictus fuit Act. V, 17. Et quanquam verba ab ipsa prolata, trahi possent in sensum, ad naturam vaticinii prope accedentem, illum tamen ipsis ea propter non attribuimus,

bauimus, quoniam cognitione atque fide, quam talis sensus supponit, de salute a Jesu Nazareno paranda, destitutus fuit. Hinc qui ex divina revelatione illum futura de Jesu prædixisse statuunt, plurima dura supponere coguntur, nempe potuisse quenquam incertum ex divina revelatione vaticinari, porro Deum ad vaticinandum fuisse usum hominibus tanquam machinis, neque sentientibus se affici divina luce, neque quæ protulerunt intelligentibus. Cajaphas enim, si sic se affici sensisset, contumax resistere non potuisset, & si vaticinii, uti concipitur, sensum intellexisset, Jesum odio non potuisset ulterius habere. Igitur vocis significatu maxime laxo prophetavit, sive nervose atque cum auctoritate, sententiam de negotio gravi, in publico dixit con-
ventu.

2.) Objectionem prævideo, ex nostra interpretatione, sensum vocis reddi vagum, atque τὸ Προφητεῖν attribui personis, quibus titulus Prophetæ, utpote secundum munus inter ordinaria designans, dum id de quo agimus sextum denotavit, non competit; Et quod magis est, ipsos illos, qui προφητεῖον, in sensu magis exili 1 Cor. XIV. appellari Prophetas, adeoque in alio, quam illis, quibus insignite hic titulus in ordine munerum ante Evangelistas datur. Fateor interpretationem, quæ sensum reddit varium & fluctuantem, vitandam esse, quoniam significatus certus atque determinatus, in scriptis cujuscunque sapientis, at multo magis in scriptis ortis ex revelatione Spiritus sapientissimi, obtinere debet. Verum neque varietas, neque contrarietas sensus in nostra explicatione locum habet. Unius rei plures possunt esse gradus, illi tamen voce generali, possunt designari. Imitati sunt Apostoli stilum antecedentis revelationis, cujus uberius erat declaratio, illa, quam Deus ipsis indulgebat. In V. T. duplicis generis observamus Prophetas, qui vocabulis ordinariorum atque extraordinariorum solent distingui. Priores in Scholis Prophetarum docebant, instituendo Prophetarum filios, tradendo religionis antea revelata mytheria, explicando rituum legis ar-

cana cum spe in vaticiniis præcedentibus contenta, hortando atque exemplis excitando homines ad sanctimoniam; posterioribus Deus arcana & futura revelabat, illisque imponebat munus populum primoresve sive de peccatis sive de officiis specialibus monendi, dum e re erat Ecclesiæ, Saulus erat inter Prophetas atque vaticinabatur, 1 Sam. X, 10. 11. cui tamen ut & sodalibus, quos inter versabatur, obtigisse revelationes futurorum, atque specialia mandata ut Nathani, Eliæ, Elisæ aliisque fuisse imposita, vix staret, qui vatum historiam excussit, atque contulit quæ industria virorum doctorum ad illustrandam hanc materiam *WITSII Miscell. S. p. I. L. I. c. 21. VANTILL ad 1 Cor. XII, 21. & BURMANNI, de Ministris N. T. extraord.* eruit. Nihilominus audiebant isti Prophetæ. Et ne nobis fraudi sit, nostros donum a Spiritu Sancti operatione accepisse, observandum est, præter ordinariam operationem, atque excedentem solitam, etiam apud istos locum habuisse: Sane vaticinatio Sauli a Spiritu derivatur 1 Sam. X, 6. cujus insolitæ operationes in hoc dono, deinceps a nobis discutientur, Nec prorsus illis caruisse Bileamum Num. XXIII. cum historia, contenta cum fastu & pompa edictorum ab ipso, aut pseudoprophetas, gloriatio de propheta in nomine Jesu Matth. VII, 22. evincunt.

3.) Afferenda nunc sunt quæ de horum Prophetarum munere in antecedentibus diximus. Complectitur illa omnia Paulus 1 Cor. XIV, 3. dum distinctionem indicat inter donum linguarum atque Prophetiam, atque indicata a nobis sic proponit, *ὁ δὲ προφητεῶν λαλεῖ ἀδελφοῖς ἐκκοδομῆν* sive quæ ad adstructionem veritatum & confirmationem in fide faciunt, *ἢ παραύλησιν* sive quæ ad hortationem, aut excitationem studii sanctificationis *ἢ παραμυθίαν* sive ad consolationem faciunt. Uti hic nihil de prædictione futurorum, quæ & non nisi per longam consequentiam ad indicatos fines facere poterat, sic materia hujus prædicationis, qua veritas ad animorum convictionem proponebatur & ad
con-

conscientias applicabatur, aliunde quam ex nova & immediata Dei inspiratione, ex revelatione scilicet pridem facta, erat cognita. Quod Paulus ibi, definiens prophetiæ minorem gradum indicat, id exemplo prophetantium Act. XV, 32. ulterius confirmatur & illustratur, *Judas vero atque Silas, cum & ipsi Prophetæ essent, per plurimas rationes hortati sunt fratres atque confirmaverunt.* Quicquid in definitione adducta, Prophetiæ tribuitur, illud factò per hos præstitum esse, indicatur. Præter hortationem enim reliqua comprehenduntur voce *ἠνεσχησαν, confirmaverunt*, quæ non solum certam de dogmatibus persuasionem, sed & fiduciam conscientiæ, de salute possidenda, in animis productam, designat. Reliqua contenta capituli XIV, 1. ad Corinthios sic comparata sunt, ut significatum modo indicatum confirment. Sic vs. 4. de Prophetante dicitur, *quod cæcum ædificet*, id autem magis fit per veritatum inculcationem, quam per prædictionem futurorum. Idem sensus obtinet vs. 22. *Prophetia est in signum credentibus non incredulis*, fuisset autem incredulis signum, siquidem illa futura & mox impleta essent prædicta. Quum autem increduli, assensum veritati, per prophetiam inculcatæ non dederant, illa ad convictionem eorum conferre nihil poterat. Quadrant quoque contenta vs. 24. 25. de incredulo aut idiota superveniente, si omnes in cætu prophetarent, qui ab omnibus convinceretur atque judicaretur, ut abscondita cordis ejus manifesta redderentur, ille vero procidens in faciem pronus, Deum adoraret & fateretur Deum esse veram in illis. Licet enim manifestatio absconditorum cordis, videatur respicere ad altiorem Prophetiæ gradum, ostendunt tamen quæ circumstant, illam non esse patefactam a prophetante, sed ab ipso incredulo, convicto atque ad confitendum Deo impulsò per *ἔλεγχον & ἀνάγκησιν*. Liquec idcirco in hac Prophetiæ specie, convictionem constituisse principale, quam inculcatio veritatis potius ac prædictio futurorum, producere valuit. Clarissime thesin nostram confirmat nexus inter vs. 29. & 30. Distinguuntur in illis

prophetiâ atque revelatio sive Apocalypsis, quam ubi de Prophetarum dono agebamus, ad illud referendum esse indicavimus. Igitur distinguuntur a se Prophetiæ gradus minor, ipsâ illa voce indicatus, atque major. Ad majorem, quem omni modo alteri præfert, loquenti silendum esse juber, quumque si prophetarent duo vel tres, reliquis ex ordine scilicet Prophetarum, incumberet prolatorum ab istis dijudicatio, id certe in revelatis a Deo arcanis aut mysteriis locum habere non poterat, utpote quæ hominum iudicio non erat subjecta, poterat autem in propositis collectis ex veritate jam revelata & in verbo contenta. Demonstratio enim dogmatum fidei, per argumenta fiebat, inter quæ vaticinia, V. T. comparata cum eventu atque ad illum applicata, non ultimum habebant locum. Poterant vero sub examinis incudem vocari istiusmodi conciones, ab aliis, eodem dono præditis, quos inter, ut dona gradu differebant, esse poterant, majori collustrati luce, atque disquisitio institui, non solum an cum veritate consentirent, sed & an prætermissa addi mererentur, aut proposita magis nervose ad convictionem atque ædificationem dici potuissent. Novum pro sententia argumentum sequitur vs. 31. *Potestis quidem omnes, unus post alium prophetare, ut omnes discant & admeoneantur*, ubi iterum fructus cum fine hujus gradus Prophetiæ commemorantur, institutio cum monitione, e qua non solum auditores, sed & ipsi qui verba fecerant, post διακρίσιν illorum, quæ proposuerant, proficerent. Concordat regula huic Prophetarum classi a Paulo Rom. XII, 6, data, normam Prophetiæ esse ἀναλογίαν πίστεως. Quam ambigua vox ἀναλογίας sit, quamque varie explicata, consentiunt tamen interpretes plerique, ad significatum moduli aut mensuræ accedere proxime, atque dicto indicari quemlibet in hoc opere versari debere, juxta concreditum ipsi a Deo modulum, conf. HAMMONDUM *ad locum*. Hoc vero posito, diversa mensura donum hoc fuisse concreditum, clarius intelligitur, quo pacto διήκροισις antea memorata propositionum propheticarum ab aliis exerceri, atque

que illi corrigi potuerint, qui modulum excederent. Subjungo ultimum argumentum pro nostra explicatione Prophetiæ, per illam posse declarari dicta Pauli 1 Tim. IV, 14. de dono in *Timotheum collato, per Prophetiam, cum impositione manuum Presbyterii*. Si de institutione in dogmatibus fidei, præmissa, de graviter atque nervose inculcata hortatione cum explanatione solatii percipiendi ex munere fideliter gesto, quum imponerentur manus, hæc capiamus, omnia sunt plana & rei, personæ atque scopo convenienti. Suadet Paulus *μη ἀνάλαβεις τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἐκκλησίας* ne abjicias curam charismatis illius sic collati. Conferre multa poterant ad curam illam acuum, recordationes hortationum atque consolationum, quas audiverat, dum inaugurabatur, & plura quam prædictiones de rebus futuris, quæ supponuntur nomine Prophetiæ indicari, etiamsi illæ ejus personam atque fata spectassent, quanquam ob multas rationes creditu difficile sit, Deum inaugurando fata ipsius futura reddidisse manifesta, utpote quorum præcognitione, studium multarum virtutum, potius sufflaminari quam incitari potuisset.

4) Priusquam a Prophetiæ dono discedam, observandum esse judico, videri satis aperte indicari, altiorem aliquando gradum, illis qui minore gaudebant, per immediatam revelationem fuisse indultum. Tali enim modo dicta de negotio Prophetarum in cætu, deque ordine in propositionibus observando 1 Cor. XIV, 29-32. efferuntur, ut nisi hoc statuatur, nulla eorum ratio nullusque inter ea nexus indicari queat. Tres, nec plures, jubet Apostolus ut Prophetæ, sed unus post alium, in cætu loquantur, tunc vero reliqui dicta dijudicent. Subjungit, quod si vero alteri, sedenti, (ex Prophetarum scilicet ordine, de eis enim agi ratio addita vs. 32. docet) obringat *ἀποκάλυψις*, prius loquenti adeoque prophetanti tacendum esse. Indicat revelationem inopinato posse obringere, absque illa tamen aliquem posse prophetare. In tali vero casu donum aliis præferendum esse, non solum injunctum ko-

loquenti silentium, verum quod magis est, regula generalis vs. 32. de subordinatione Spiritus Prophetarum sub Prophetis, insignite sic dictis, monet. Habemus hic specimen, Prophetarum nomine κατ' ἐξουσίαν appellatos fuisse, quibus λόγος σοφίας, ad quem per antecedentia nostra observata apocalypsis pertinuit, concreditus fuit, quamlibet alii isto dono destituti, eodem nomine fuerint gavisi. Fortassis conjectare hic licet, Prophetas in sublimiori munere constitutos & altiori dono præditos, ex eorum fuisse ordine in ecclesia, qui Prophetiam modo explicatam, exercebant, promotos ad majus donum atque pendens inde munus, per revelationes cœlitus concessas, postquam in tractanda doctrina, adhortatione atque consolatione satis exercitati & fidi fuerant deprehensi. Augmentum enim donorum locum habuisse, suo loco ostendam, atque ad illud studium, exercitationem cum fidelitate in concreditis, fuisse requisitum, docent monelæ Timotheo propositæ 1 Ep. IV, 14. μή ἀμέλει, ne abjicias curam charismatis & 2 Ep. I, 6. ut studeat ἀναζωοποιεῖν, excitare charisma sive adhibitis quasi flabellis igniculos vividiores iterum iterumque reddere. Hoc pacto vero videmus, quæ discrepantia intercedat inter memoratos Act. XIII, 1. Prophetas & doctores in coetu Antiocheno, ut Prophetæ, qui præmittuntur, habeantur pro talibus, qui afflatu divino jam fuerant dignari, quibusque obtigerant revelationes, per quas præparati erant, ad alias recipiendas, siquidem Dei sapientiæ visum fuerat, e re Ecclesiæ esse, ut illis instrueretur monereturve. Concordant hæc cum revelationis Propheticæ sub V. T. ordine, quem supra adduximus, juxta quem aliquibus qui Doctores in Scholis Prophetarum erant, ut Eliæ atque Elifæ, apocalypses divinæ indultæ atque altiora dona cum munere concredita fuerunt.

§. VIII.

Sequentia dona, nos non adeo ut præcedentia detinebunt, quum obscuriora sint, neque tot specimina præfitorum per illa, quam de reliquis in historia Apostolica occurrant. Eruere tamen de illis poterimus, quæ ad distinctam cognitionem sufficiunt. *PROP. VI. Dijudicatio Spirituum, consistebat in illuminatione, a Spiritu Sancto mentibus quorundam in cætu indulta, per quam ex characteribus, veros legatos ab impostoribus discernere horumque fallacem speciem, quam simulata esset, detegere valebant.* Ulterius donum istud non extendimus, neque facimus cum illis, qui ad id simul referunt explorationem facultatum atque habituum illorum, qui ad munera in Ecclesia erant adhibendi. Est in illa hæresi *AMELIUS in elucidatione difficiliorum V. S. N. T. dictorum p. II. pag. 133.* Electio enim si non ex revelatione Dei personas designante, peracta est, ut Act. XIII, 2. sorti, ut antiquitates ecclesiasticæ docent, commissa fuit. Et cum in adductis ab illo testimoniis, agatur de exploratione ministrorum, ab Apostolis facta, nos vero de dono agamus membris caris concredito, quorum nec donum nec munus apostolico æquiparandum est, patet illa neutiquam determinare, istam in quam inquirimus *διὰ κρίσιν πνευμάτων.*

1.) Πνεύματα, per vocis singularem usum, denotant personas doctrinam profitentes, seque ut doctores gerentes, sed tanquam πνευματικῆς, Spiritu, cujus dona crepabant, præditos. Hoc sensu 1 Joh. IV, 3. πᾶν πνεῦμα est quilibet doctrinam profitens, nec confitens quod *Jesus Christus venit in carnem.* Nexus id confirmat. Monuerat vs. 1. *Dilecti ne credite cuilibet Spiritui, sed explorete Spiritus an ex Deo sint,* confestim vero subjungit rationem, *nam multi falsi Prophetæ exierunt in mundum.* Respondent idcirco pseudoprophetæ, spiritibus explorandis & cum explo-

E

ratio

ratio eo sine sit instituta, quo paruerit, utrum ex Deo fuerint Spiritus isti, utrum non, planum est quod Spiritu Dei se agi, atque illius impulsu loqui professi sint. Insolitus hic significatus non est, dum idem occurrit Apoc. XIII, 13. 14. de prodeuntibus ex ore draconis & ex ore bestiae & ex ore pseudoprophetae *tribus impuris spiritibus*, similibus ranis, quibus tribuuntur negotia seductorum.

2.) Διακρίσειν ex descriptione addita 1 Joh. IV, 1, plane satis addiscimus. Judicium formandum notat, num sic se habuerit, uti præ se gloriando ferebant, revelatio, quam crepabant, divina, aut num dogmata, quæ profitebantur, a Deo originem duxerint. Insignis falsorum doctorum copia, ipsis temporibus apostolicis exurgebat, doctrinam simul & mores confessorum corrumpere tentans, speciemque veritatis, virtutis, sanctimoniae, atque sapientiae præ se ferens maxime sublimis. Vix una est inter epistolas apostolicas, in qua non occurrat, sive diserta de illis mentio, sive acerbæ de eis quærelæ, sive etiam cautiones, magis recte proposita, & industria virorum eruditorum, adhibita face Historiæ Philosophicæ, cum maxime sic dictæ Orientalis, hæc in lucem pertraxit. Conferri merentur quæ Reverendissimus MOSHEMIUS in *Institutionibus Historiæ Ecclesiasticæ majoribus Seculi I.* de illis disputavit. Nos illa mittendo, intenti solum eis, quæ Sacra commemorant, clarissima de illorum fraudibus, technis, vitiis atque erroribus producemus, quæ explorationem de qua agimus, illustrent. Jactasse illos futurorum sibi impertitas, revelationes, fidem facit hœ ratio Pauli ad Thessalonicenses 2 Ep. II, 2. ne credentes se paterentur facile moveri a sententia, aut tentari per prædictiones de prope instante adventu Domini, ubi technas a pseudodoctoribus adhibitas recenset, atque enumerat, πνεύμα sive revelationem a Spiritu Sancto, λόγον sive ratiocinia, denique epistolas sub Apostolorum nomine fictas. Errores dogmaticos reliquos, sed tales, quibus Christianæ religionis fundamenta everruntur Johannes I.

nes I. Ep. IV, 3. & 15. Jesum Christum venisse in carnem, atque Jesum esse Dei filium, diserte, plures autem alios per totam Epistolam teste indicat. Horret animus ad pieturam & characteres morum a Petro 2 Ep. II. capite & in epistola Judæ propositos. In epistola ad Colossenses cap. II. affectatæ sanctimonix, sed genio religionis Christianæ prorsus adversa specimina, in epistolis ad Timotheum atque Titum frequentem errorum atque vitiorum mentionemprehendimus. Quid adversus Pauli personam & dogmata sint moliti, posterior ad Corinthios epistola docet. In epistolis apocalypticis sic designantur, ut pateat iniquitas, nec sine animo erroribus illorum se opponit Paulus Gal. I, 7-9 flagitiis autem Phil. III, 2. & 17. 18. Hi ad cæcus, simulata specie accedebant, ut turbarent confessores Gal. I, 7. quos inter erant creduli nimis atque rerum novarum cupidi, qui specie apparente se falli sinebat, quod vitium Corinthiis exprobratur 2 Cor. XI, 3. 4. 13-16.

3) Exploratio instituitur juxta criteria, quibus verum a falso aut errore, atque bonum apparens a solido discernitur. Actus est judicii discernentis. Videri poterat hoc opus per facultates mere naturales, potuisse peragi. Verum si simulatam pietatem, & affectatum pro veritate Zelum, in his seductoribus, ipsis toties exprobratum spectemus, potuit falli confessorum imbecillium, sinistri nihil suspicans integritas, per formam angelorum lucis & nuntiorum veritatis, quam induxere pseudoapostoli ad exemplum seducantis Hevam serpentis 2 Cor. XI, 13. 14. Creduli nimis in castes poterant trahi, hinc divino opus erat auxilio atque illuminatione, qua mentis facultates excitarentur, ut non solum attentis essent ad omnia dicta atque facta seductorum, sed & in arte investigandi adjuti, latentia atque cæteroquin non observata indicia errorum, vitiorum atque fraudum degerent. Hunc in finem characteres quosdam omnibus confessoribus pandunt Apostoli, in supra allegatis dictis, qui tanquam cautelæ spectari possunt. Spiritus autem

E 2

Sanctus

Sanctus animarum creator, etiam mentis facultates, quæ vestigia detegunt, ubi simulatâ species fraudes paraverat, extraordinaria operatione augere atque acuerè potuit.

§. IX.

Superfunt linguarum variarum donum, cum altero, illas interpretandi. PROP. VII. *Donum linguarum situm erat in ecstasica mentis atque instrumentorum linguæ affectione, qua per huc facientem Spiritus Sancti miraculosam operationem, sonos fundebant atque eloquebantur in peregrinis linguis, quas nunquam addidicerant, atque res proponebant, exponendas circumstantibus ab interpretibus, divina ad id ope adjutis, quod donum Deus indulgebat in signum, Evangelium propagandum esse ad dissitas eisque linguis utentes gentes.* Videbitur primo intuitu, noster, quem de hoc dono formamus conceptus, valde insolitus esse. Verum excussis quæ Sacra de eo tradunt, doni apparebit utilitas atque convenientia cum statu primorum cæterum, saltem quorundam. Hunc in finem observo.

1) Diversitatem intercedere debuisse insignem, inter donum linguarum in prima Christianorum Pentecoste in Apostolos collatum, atque illud, quo postmodum membra cætus gavisi sunt, quodque respectu ordinis atque utilitatis quam attulit Ecclesiæ, fuit postremum. Indicavi in antecedentibus differentiam inter dona, quæ Apostolis atque illa, quæ membris cætus fuere concedita, respectu *ἰαμάτων* §. IV. no. 1. item, *δυνάμεως* §. V. no. 3. atque item facile respectu *προφητείας*, ut & *διακρίσεως πνευμάτων*, si necesse fuisset, præstare potuissem, quoniam procul dubio nervosius Apostoli in inculcanda doctrina, hortatione atque consolatione, ac alii egere ministri, utpote quorum tanta præ ipsis Prophetis altioris ordinis atque Evangelistis erat præcellentia, atque ad quos in dijudicatione Spirituum nemo accessit, ut confestim, sicut Petrus Ananiæ & Sapphiræ fraudes detegere potuerit. Exploratio enim *δοκιμασία* 1 Joh. IV, 1. cum at-

ten-

tentione multa, temporis requisivit spatium. Hinc & Apostoli, tot peregrinis loquendo linguis atque in illis magna-
lia Dei enarrando, ac renumerantur Act. II, 8-11. sonos fuderunt intellectos ab audientibus. Ostendam autem illico, id locum non habuisse in generibus linguarum, tanquam donum membris cætus datis, quæ absque interprete non intellexit cætus, quorum adeoque finis profusus diversus fuit, ab illo quem Deus intendit obtinuitque, Apostolis hoc donum infundens,

2) Prolixa est qualitatium doni linguarum descriptio occurrens 1 Cor. XIV. in qua quidem natura illius cum affectionibus adeo plana est, ut nemo circa illam hæreat, hæret autem quilibet, si ad qualitates singularis adeo doni attendat, & finem ignoret. Erudimur per comma 2. *linguis loquentem, non loquutum esse hominibus, sed Deo.* Non hominibus loquutus est, quoniam illum audientes in coetu, sonos formatos non intellexerunt vs. 9. quod & præcedens similitudo, ab instrumentis musicis petita illustrat. Urgetur id vs. 11. cum maxime vs. 13. atque indicatur vs. 14. quod jam vs. 3. dictum fuerat nullum inde redundare fructum in cæterum, si scilicet linguæ illæ ab interpretatione addenda, vel a loquente vel ab alio, destituerentur vs. 5. & 13. Loqui talem Deo Apostolus asserit, non solum quoniam eo incitante agebat, quod agebat, sed & quoniam orationes, sic a Spiritu agitatae operationesque tales sentiens fundere solebat, continentes tum preces, ut propria aut aliorum indigentia suppleretur, vs. 14. tum gratiarum actiones vs. 16. 17.

3) In ecstaseos speciem raptum fuisse, hoc dono præditum dicam an correptum, inde evinco, quoniam sic loquens, facultate non semper pollebat, dicta, in peregrinis linguis atque a cætu non intellecta, in vulgarem transferendi. Exoranda illa erat precibus ad Deum fuis vs. 13. Preces autem non semper fuisse exauditas, atque donum interpretandi concessum, non loquenti, sed alteri, ordo in-
iunctus vs. 27. 28. evincit. Cum quoque vs. 14. distingua-
tur

tur *πνεῦμα* in quo orabat, atque *ἄσ* sive sensus, aut notiones in mente conjunctæ cum sonis quos fuderat, quas tamen, perceptas licet, ipse sine peculiari beneficio Dei, precibus impetrando, in lingua vulgari aliis reddere & exprimere non valebat, sequitur mentis facultates singulari modo fuisse affectas, atque commercium inter illam ac corpus, in tali statu fuisse alteratum, adeo ut memoria reddere non potuerit, quæ affecta mens antea senserat, intellexerat, perceperat, & notionibus quæ conjunctæ fuerant cum vocibus peregrinæ linguæ prolatis, respondere noluerint voces vulgaris idiomatis qualis status ecstaseos, sive absentiae mentis a sensibus, est species. Accessisse singulares motus, apud illos qui in Spiritu orabant, aut de mysteriis in mente cogitabant, sed ore neque ab ipsis, neque ab audientibus intellecta edicebant, conjicio, partim ex admiratione qua Corinthii talia spectando, corripiebantur, & per quam hoc in ordine postremum donum, ex quo in ipsos nulla immediate redundabat utilitas, reliquis præferebant *vs. 12.* partim ex eo, quod accidit dum Apostoli primitus eo exornabantur, atque adspectantibus videbantur esse ebrii, *Act. II, 13.* In paganis recenter tinctis, quibus infundebatur hoc donum, id se eadem habuisse ratione, stupor qui mentem presentium ex Judæis occupabat, vero reddit simile, *Act. X, 44. 45.*

4) Interpretatio dictorum in peregrinis linguis, facile intelligitur ex oppositione hujus doni, adversus præcedens, atque ex eis quæ Paulus de hoc commemorat. Explicabat *ὁ διαγγελητός* proposita ab aliis in peregrinis linguis *vs. 27.* atque sic cæterum fructu imbuebat, quo absque interpretatione caruisset, *vs. 5.* Donum & hoc speciale erat, non omnibus, sed extraordinaria operatione, sicut ipsæ linguæ concredidit, unde *vs. 28.* dicitur, *si quis vero non sit Interpretes, taceat in coetu, atque loquatur sibi atque Deo.* Poterat tamen ipse qui linguis loquutus fuerat, precibus impetrare a Deo, ut dicta quoque exponeret *vs. 5. 13.* imo non solum

solum a se sed & ab aliis & quidem duobus dicta, explicaret vs. 27. 28. Præterordinariam atque miraculosam operationem Spiritus creatoris hæc planissime arguunt. Ecstasis mentis, affectio organorum loquelæ ut sonos formant, antea ignoratos, attamen notiones menti obversantes, cum sonis respondentibus aliquando combinare non potuerint, statum hominis præternaturalem, respectu commercii inter mentem atque corpus inferunt, in quo tamen facultates rationales animæ cum illarum usu nihil fuerunt passæ detrimenti, obversantibus nempe illis notionibus rationalibus. Talis alteratio, uti de miraculo monet, sic quoque illud infert, status illius mutatio, dum alias, Deo preces exaudiente, prolata antea repetere, in vulgari idiomate exprimere atque eo ceterum ædificare potuerunt, reddita memoria, data facultas sonos, qui videbantur mente esse cassi animandi, restitutionem docet, per potentiam Spiritus Sancti iridem effectam. Diversitas inter utrumque donum tum linguarum, tum interpretationis illarum, influente in utrumque Spiritu, ex dictis sequitur, quod in eo constituerit, loquentem linguis, expertum esse motus tum internos mentem a sensibus alienantem, tum externos in corpore, prodentes talem a Spiritu agitari, interpretem vero, quod negotium peractum iridem exigit, sedata mente sensibus atque corpore, recepisse Spiritus operationes. Ex observatione allata, quod loquentibus linguis, ad illorum preces, facultas aliquando sit indita, prolata explicandi, rationem reddo, ob quam 1 Cor. XII. in ordine munerum vs. 28. *γένη γλωσσῶν* solum indicentur, in ordine vero charismatum vs. 11. distinguantur *γένη γλωσσῶν* & *ἐρμηνεία γλωσσῶν*, utpote quæ sæpius fuere combinatæ.

5) Superest ut inquiramus in finem istius singularis adeo doni. Offerunt operationes in quibus mens alienatur, aliquid quod conceptu duriusculum videtur, cum maxime, quoniam cum reliquis hæctenus expensis charismatibus sic comparatum fuit, ut facultates naturales in eis non fuerint

turbatæ, sicuti in ecstasi factum est. Finis conveniens hic, quicquid durum videtur, aufert. Indicat illum Paulus I Cor. XIV, 22. *Quapropter linguæ sunt signum non credentibus, sed incredulis.* Signum notat indicium rei alterius aut futuræ, hic vero productum ope miraculi attentionem excitantis. In credentes, nulla ex linguis, nisi explicarentur, redundabat utilitas, & dum explicabantur, *ἐμφανείας* usum præstabat, non sonus in aëre excitatus. Sed quid præstitere incredulis? Monuere quidem, siquis præfens erat alienigena, illa lingua utens, qui sonos intelligebat, operari Deum in cœtu, aptum reddendo hominem, ut lingua, cujus ceteroquin erat ignarus, uti atque in illa enarrare posset veritates Evangelii. Verum non videntur semper præfentes fuisse peregrini, per descriptionem a Paulo datam, qui aliquoties edicit, loquentem linguis prodesse sibi non hominibus. Igitur incredulus ne quidem istos sonos intelligens, tamen fructum inde debuit percipere. Ille vero in notione vocis *σημείον*, qua ad rem futuram respicit, quærendus est, adeoque in confirmatione promissionum atque spei, fore ut Evangelium propagaretur ad orbis fines, atque gentes dissitas istis utentes linguis. Certe in Judæis signum hoc debuit excitare æmulationem, dum pagani & peregrinis utentes linguis vocabantur, ut allegatio vaticinii Es. XXVIII, 11. 12. facta I Cor. XIV, 21. docet. Uti vocatio paganorum Judæis, per præjudicia mentibus alte infixâ exosa erat, sic & obtare videbantur repagula istam promissionem impediencia, quæ carni videbantur multis modis insuperabilia, removenda mediis in istiusmodi miraculosis operationibus fitis. Quum verò miraculorum, Deum decens finis fuerit, præter confortationem fidei imbecillis, debellatio incredulitatis, patet hujus miraculi decencia. Frequentius id in cœtu Corinthiaco contigisse existimo, quam quidem alibi, atque eapropter ansam Apostolo de eo monendi subnatam existimo, ob frequentatam a peregrinis Corinthum commerciorum causâ, quæ in ista urbe, magno emporio, atque duorum portuum opportunitate gaudente, isto florebat seculo. §.

Claudam hanc tractationem, subjunctis quibusdam observationibus.

1.) Respondent recensitis in ordine charismatum quinto atque sexto, nempe prophetiæ ac discretioni Spirituum, in ordine munerum quintum iidem atque sextum, ἀντιλήψεις sive opitulationes atque κυβερνήσεις sive gubernationes. Acutum nimis foret, quod a quibusdam tentatum est, cum priori conferre prophetiam & cum posteriore, discretionem Spirituum, ac si certo maneri, utrumque solum fuisset conceditum. Quanquam enim personæ fungentes prioribus muneribus, distincta observaverint officia, prædicitique fuerint Charismate illis atque illorum muneri privis, ut Apostoli, Prophetæ, Evangelistæ, thaumaturgi & donis sanationum instructi, sequentia tamen possidentes dona, ut §. VI. no. 1. indicavimus functi fuere διακονία, munere subserviendi coetus alicujus perpetuis, non vero contingentibus atque rarius eventibus necessitatibus, hinc ἀντιλήψεις & κυβερνήσεις ad διακονίαν classem referendæ sunt. Prior vox ex usu in N. T. proprie spectat sublevationem egenorum Act. XX, 35. 1 Tim. VI, 2. posterior vero ἀπαξ λεγομένη curam impensam in cætus directione indicat. Fiebat utrumque per Presbyteros atque Diaconos. Inter priores erant laborem impendentes ἐν λόγῳ ἢ διδασκαλίᾳ 1 Tim. VI, 17. ad illos spectabat κυβερνήσεις, ad reliquos qui eorum gerebant externorum cætus ἀντιλήψεις. Prophetiæ donum concedi potuit presbyteris doctrinam tractantibus, reliquis discretio spirituum, quo subdoli ab illis arcerentur.

2.) Numerus charismatum si ἐνεργήματα δυνάμεων sexto ponamus loco adscendit ad novenarium, in uno recensu vs. 6-11. in distinctione vero vs. 29. 30. ad septenarium, & numerus munerum ad octenarium vs. 28. Diversitas oritur inde,

F

inde, quod in quibusdam recensibus jungantur, inter quæ singularis intercessit affinitas, qualem inter linguarum species illarumque interpretationem suo loco vidimus. Interea rei in Apocalypsi cap. I, 4. III, 1. IV, 5. V, 6. septem Spiritus Dei, respectu ad dona Ecclesiæ proficua, memorantur. Apud Esaiam vero cap. XI, 2. sextuplicia Spiritus dona enumerantur, inter quæ atque explanata hæcenus a nobis deprehenditur analogia. Recensetur enim de Spiritu requieturo in Mellia, fonte donorum ab ipso in Ecclesiam redundantium, *Spiritus Sapientiæ*, cui respondet σοφία in dono primo; *Spiritus intelligentiæ*, cui in secundo respondet γνῶσις, succedit *Spiritus consilii & fortitudinis*, responderet Πίσις animus fortis atque masculus fortitudini five גבורה annon idcirco עצה consilium referendum erit ad sanationes atque potentias? Biga postrema clarius perspicitur רוח רעה *Spiritus cognitionis* Prophetiæ imo discretioni Spirituum affinis est, atque *Spiritus timoris Jehovæ*, si per φόβου θεῶν, ex vocis significatu intelligamus statum animi Profelytorum ex paganis ad Deum conversorum Act. X, 2. 22. 35. XIII, 16. 26. 43. designabit donum linguarum, datum incredulis in signum, ut per illud converterentur ad Deum. Quanquam autem aliqua convenientia tali appareat modo, supersunt tamen respectu numeri, quorum rationem reddere non possumus.

§. XI.

Vos vero Cives nostri, in quorum gratiam hæc scripsimus, quamlibet ad tanta Spiritus Sancti dona contendere nobis non licet, neque aspirare ad præstita per illa in commodum Ecclesiæ, nequiquam necesse est, ut ea propter opus nostrum dejecto agamus animo. Sanctificantia & salutifera Spiritus Sancti dona, nobis proponuntur larga mensura, in verbi divini promissionibus, quibus si ornati sumus, quæque si ut decet impendamus, salus nostra ut tuta sic & certa erit. Excitamini per sacram synaxin & commemo-

memorationem perpeſſionum optimi Sospiratoris, quibus ut parata eſt ſalus, ſic & Spiritus ſanctificans, ad vitæ ſanctimoniam. Teſtabimini deſideria atque vota veſtra, irrita certe abſque Spiritus Sancti in vobis opere. Invocanti nemini Deus illum negat. Caleat veſter Spiritus, caleat precatio, ut reportetis ingens illud præmium *Spiritus cum Spiritu veſtro teſtantis, vos eſſe Dei Filios.*

F I N I S.

THESES DEFENDENTIS.

I.

*M*ſſiæ principale opus fuit, ut compensationem æquivalentem diſſenſus per legis violationem orti, afferret.

II.

*O*peris huius ambitus eſt ingens, quem tamen nemo recte inſpicit, qui ambitum ingentem diſſenſus ex peccato in orbe ignorat.

III.

*C*ontulere ad illam compensationem illamque perfecere, quæcumque egit tanquam Mediator, Goel, Pontifex, victima, Dux ſalutis.

IV.

*A*cquiſivit ſibi per illam dominium in univerſum.

V.

*T*ypi, qui ad hæc ſeu ad alia ſpectant, non ex mera rerum ſimilitudine petendi ſunt.

VI.

*H*inc, Joſephum & Simſonem umbras Servatoris tanquam typos geſſiſſe, rejicimus, licet ſimilitudines agnoſcamus.

VII.

*I*n ſtatu integritatis Adamus neque a labore, neque a precibus fundendis liber fuit.

VIII.

VIII.

Mortem licet potuerit, non tamen debuit, appetere.

IX.

Licet Christus, postulantis Judæis, à cruce descendisset, tamen in illum non credidissent.

X.

Homo absque affectibus non felicior evaderet.

XI.

Verba 2 Cor. V, 1. ἐνοδομῶν ἐν Θεῷ ἔχομεν, non ad glorificationem corpus spectant.

XII.

In Sacramentis non magis, quam in aliis veritatibus; quicquam admittere possumus aut debemus, quod rationi repugnat.

XIII.

Frustra igitur ad infinitam Dei potentiam provocatur, que in actum non potest deducere contradictoria.

XIV.

Crede quod habeas & habes, fanaticorum systematis, loco rationis, fulcrum, cautelam suadet, ne crede quoniam credis, sed vide, quare credas.

01 A 6554

ULB Halle

3

002 931 222

vd18

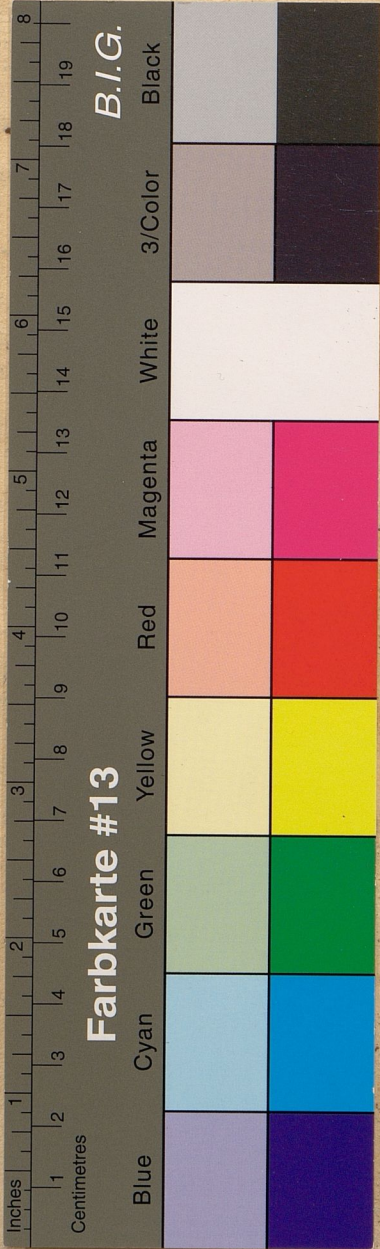
R

Disputatio Theologica
de
**Donis Spiritus Sancti
Extraordinariis**

figillatim in
Evangelistis & aliis Ministris N. T.
Ill. Lycei Cives ad pium S. Coenæ usum invitans

quam

Præside

Rectore Magnifico

NICOLAO NONNEN,

S. Theol. D, Ejusd. ac Philos. Practicæ Prof. P. & Cœtus ad B. Vir-
ginis Pastore Primario,

ad Diem Jovis 23 Novembris A. MDCCLII.

defendet

JUSTUS BRUMMER,

Bremenfis S. Th. C.

h. l. q. f.

BREMÆ,

TYPIS VIDUÆ B. HERM. CHRIST. JANI, QVONDAM ILLVSTRIS
GYMNASII TYPOGRAPHI.